

[Formanden]

tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

7) Anden behandling af lovforslag nr. L 10:

Forslag til lov om forbud mod visse dopingmidler.

Af sundhedsministeren (Torben Lund).

(Fremsat 6/10 93. Første behandling 13/10 93. Betænkning 18/11 93).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer og spørgsmålet om dets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

§§ 1-5

vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

8) Forespørgsel nr. F 8:

Forespørgsel til ministeren for udviklingsbistand:

»Hvorledes agter regeringen at sikre en samlet opfølgning på 1993 som FN's internationale år for verdens oprindelige folk, herunder hvilke overvejelser gør regeringen sig vedrørende en målrettet politisk, social og økonomisk støtte til verdens oprindelige folk?«

Af Rosing (S), Fischer (KF), Hanne Severinsen (V), Gade (SF), Tom Behnke (FP), Peter

Duetoft (CD), Jørgen Estrup (RV) og Ole M. Nielsen (KRF).

(Forespørgslen anmeldt 28/10 93. Fremme af forespørgslen vedtaget 4/11 93).

*Begrundelse***Rosing (S):**

Sidste år, i 1992, blev Columbus i forskellige dele af verden fejret med pomp og pragt i anledning af 500-året for sin opdagelse af Amerika.

Dette jubilæum gav anledning til mange lovprisninger og en lang række romantiske tilbageblik til dengang, europæerne begyndte at lægge verden for deres fødder.

Samme år blev 1993 proklameret som FN-året for verdens oprindelige folk, heriblandt de indianere, som Columbus siges at have opdaget. FN's generalforsamling havde tre år forud for Columbusåret vedtaget at styrke internationalt samarbejde om løsning af problemer, som de oprindelige folk står over for – problemer som menneskerettigheder, miljø, udvikling, uddannelse og sundhed – som om disse problemer og mange andre ikke havde eksisteret blandt disse udstødte – også kaldet indfødte – i mange hundrede år. Indfødte blev igennem generationer betragtet som eksotiske objekter, spændende naturmennesker, som altid kunne opnå stor bevågenhed især i den videnskabelige verden, men sandelig også som kulturelle kuriositeter, der kunne begejstre den såkaldt civiliserede verden. Man kunne i disse mennesker finde sin fortid, og hvem er ikke interesseret i sine rødder?

Der er i tidens løb skrevet mange bøger og mange videnskabelige afhandlinger om disse indfødte.

Nå, lad det være historie, hvad det jo heldigvis også er – for det meste da.

Danmark har i dag som nation et godt ry blandt de fleste oprindelige folk: samer, indianere, inuit, maorier, aborigines og andre. Men der er langt at gå, inden verdenssamfundet – og deriblandt visse bestemte lande med oprindelige folkegrupper – har opfyldt de basale ønsker og krav om en menneskeværdig tilværelse, som vi i vores del af verden erkender er en basal menneskeret.

Danmark er i dag – eller har i hvert fald muligheden for at blive det – et førende land i verdenssamfundet i spørgsmålet om at få resten af

[Rosing]

verden i tale, når det drejer sig om at fjerne den åbenlyse og den skjulte undertrykkelse af verdens første folk.

Jeg var til stede, da alverdens politiske ledere tidligere i dette efterår dag efter dag talte til FN's 48. generalforsamling. Den eneste, jeg hørte tale om oprindelige folk og deres krav på ligeværdig behandling, var den danske udenrigsminister. Dette ser jeg som et naturligt tegn på, at Danmark ikke kun i ord, men også i handling, ønsker at understrege sin klare positive holdning i forhold til oprindelige folk og derigennem påvirke andre lande til at gøre deres holdning op.

Det er mit håb, at det signal, der ved FN's generalforsamling blev afsendt af den danske regering til de mange nationer, der var til stede, og de mange mennesker, der udgør verdens oprindelige folk, vil blive understreget ved denne debat.

Besvarelse

Ministeren for udviklingsbistand (Helle Degn):

Da Rigoberta Menchu sidste år fik Nobels fredspris, sagde hun, at den først og fremmest ville tjene til at nedbryde den mur af tavshed, som omgav de oprindelige folks vilkår i Guatemala og andre steder. Og hun har ret. Nobels fredspris har sammen med beslutningen om at gøre 1993 til FN's internationale år for oprindelige folk sat de oprindelige folk på den internationale dagsorden, og det var – kunne man også tilføje – på høje tid.

FN har proklameret 1993 som internationalt år for verdens oprindelige folk, men hvem er »oprindelige folk«? Der er en række kendetegn, som karakteriserer oprindelige folk. Et af de vigtigste er, at de næsten altid nedstammer fra folk, der boede i landet før alle andre.

Et andet kendetegn er deres nære forhold til naturen. Lidt forenklet kan man sige, at de lever med naturen og ikke som den industrialiserede del af verden, der lever af naturen.

Et tredje kendetegn er, at de oprindelige folk ofte er marginaliseret politisk og økonomisk. De oprindelige folk tæller omkring 300 millioner mennesker fra mere end 70 lande. De bor i områder, der strækker sig fra de arktiske områder i nord til Amazonlandet i syd og fra Amerika i vest til Australien i øst. De udgør ca. 5 pct. af verdens befolkning og hører ofte til blandt de dårligst stillede i de samfund, de lever i.

De oprindelige folk er udsat for mange former for undertrykkelse. I 1960'erne og i 1970'erne blev mange indianerstammer udryddet i Amazonlandet. Selv i dag udsættes indfødte folk for de groveste overgreb, massakrer, væbnede overfald, voldtægt.

Vi kan ikke, og vi vil ikke stiltiende være vidne til, at hele folkeslag forfølges og udslettes.

Sidste år var 500-året for Christopher Columbus' ankomst til Amerika – en begivenhed, der blev indledningen til talrige folkegruppers århundredlange kamp for overlevelse. At FN har proklameret 1993 som internationalt år for verdens oprindelige folk, er således ingen tilfældighed.

FN har sat sig som mål for det internationale år at skabe øget opmærksomhed om oprindelige folks vilkår og at styrke det globale samarbejde med henblik på at løse de problemer, som oprindelige folk står over for. Et vigtigt led i denne målsætning er ønsket om, at de oprindelige folk inddrages i planlægningen og gennemførelsen af de projekter, der vedrører dem. Dette er kommet til udtryk i det tema, der er valgt for året, og som er »Oprindelige folk, et nyt fællesskab«.

FN-året blev indviet ved en højtidelighed i FN's generalforsamling den 10. december 1992. Landsstyreformand Lars Emil Johansen talte ved denne lejlighed ikke blot som repræsentant for det grønlandske hjemmestyre, men også som repræsentant for Sammenslutningen af Inuit i Grønland, Canada, USA og Rusland.

Danmark har jo helt særlige forudsætninger, når det gælder spørgsmålet om de oprindelige folks rettigheder. Sammen med Grønland har vi opbygget en erfaring og ekspertise i udviklingen af et samarbejde om varetagelsen af forskellige folks interesser inden for rammerne af et større nationalt fællesskab.

Vi må imidlertid gøre os klart, at forholdene for oprindelige folk er meget forskellige i de enkelte dele af verden, herunder de politiske og de økonomiske rammer, som disse folk lever under. Det er derfor næppe muligt at skabe ensartede løsninger for inuitsamfundene i de nordligste egne af verden og de indianske samfund i Sydamerika, for samerne i de nordiske lande og for stammefolkene i Afrika og det fjerne Østen.

[Ministeren for udviklingsbistand]

De oprindelige folk kan også have forskellige ønsker. Nogle lægger hovedvægten på at bevare deres særlige kulturer. Andre ønsker først og fremmest at blive integreret i de moderne samfund, men på deres egne præmisser.

Ét synes imidlertid sikkert. Hvis der ikke bliver gjort noget effektivt nu for at beskytte og støtte de oprindelige folk, er det et spørgsmål, om ikke hovedparten af de oprindelige folk om en generation eller to vil have mistet deres kultur og deres identitet.

Det internationale år og den opmærksomhed, der nu er om de oprindelige folk, skal derfor bruges til at fremme deres rettigheder og udvikling.

Fra dansk side har vi lagt vægt på at deltage aktivt i planlægningen og gennemførelsen af årets målsætninger både i Danmark og på internationalt plan. Der har både i Danmark og Grønland været afholdt en lang række arrangementer om oprindelige folk, udstillinger, foredrag, filmforevisninger, konferencer m.v.

Disse arrangementer vidner om den store interesse, der er i Danmark for oprindelige folk.

Jeg vil gerne tillade mig at benytte lejligheden til at takke Grønlands hjemmestyre og alle de organisationer, der har bidraget til at skabe opmærksomhed omkring året.

Internationalt har Danmark aktivt støttet FN med henblik på, at årets målsætninger har kunnet opfyldes. Vi har således ydet et væsentligt bidrag til den frivillige fond, som FN har oprettet i anledning af året med henblik på at kunne finansiere en række mindre projekter til direkte gavn for de oprindelige folk. Vi har endvidere bistået FN's Menneskerettighedscenter i Genève med udsendelse af en grønlandsk ekspert, der har deltaget i arbejdet med planlægningen og gennemførelsen af det internationale år.

Hvad angår den danske støtte til oprindelige folk, må vi som udgangspunkt, når det drejer sig om praktiske indsatser, nøje se på, hvad der faktisk hjælper. Vores sympati – hvor stor den end er – gør det jo ikke alene. Man har fra dansk side allerede støttet en række konkrete projekter, der tager sigte på at forbedre oprindelige folks forhold og sikre respekten også for deres rettigheder.

Lad mig nævne et par helt konkrete eksempler: Den internationale arbejdsgruppe for spørgsmål vedrørende indfødte folk, IWGIA,

har hovedsæde i København. Danmark finansierer IWGIA's forskningsprojekt om oprindelige folks selvbestemmelse, udvikling og identitet, og vi støtter IWGIA's drift i det hele taget. Siden 1989 har Danmark gennem IWGIA og Sammenslutningen af Oprindelige Folk i Peru bidraget med 9 mio. kr. til et projekt, der har til formål at registrere jordrettigheder i 120 indianske samfund i Amazonlandet i Peru, sådan at de indianske samfund kan håndhæve deres jordrettigheder mod indtrængende tømmerbaroner og kvægavlere.

Mere end 100 lokalsamfund af oprindelige folk, som hidtil for få år siden levede som retsløse bønder, har nu fået skøder på deres jord og ret til at dyrke den som selvstændige bønder.

Siden 1990 har Danmark gennem Caritas støttet et alfabetiseringsprojekt blandt Kechuaindianerne i Peru. Projektet søger ikke kun at lære indianerne at læse og skrive, men også at bevidstgøre dem om deres situation og deres rettigheder.

Et andet dansk finansieret IWGIA-projekt skal medvirke til, at oprindelige folk i Afrika kan udveksle erfaringer om deres forhold og mulige løsninger på deres problemer. Projektet omfatter bl.a. fremme af selvorganisering, udgivelse af et nyhedsbrev for oprindelige folk og mulighed for at fremme indbyrdes kontakter.

Det er blot eksempler. Danmark har de senere år ydet en ikke ubetydelig støtte til de oprindelige folk, men ikke nok. Regeringen vil derfor arbejde for en forstærket og mere målrettet indsats til støtte for de oprindelige folk.

Der er meget betydelige regionale forskelle i de problemer, som de oprindelige folk står over for. Jeg vil gerne fremhæve et gennemgående træk, som jeg – trods alle forskellighederne – mener har helt central betydning for en målrettet indsats for at forbedre de oprindelige folks levevilkår. Det er selvstyre eller, om man vil, selvforvaltning, dvs. muligheden for at træffe beslutning om egne forhold.

I alt for mange tilfælde bliver oprindelige folk enten holdt uden for den udvikling, det omgivende samfund gennemlever, eller revet med i en udviklingsproces, som de ikke selv har igangsat og ikke har kontrol over. I begge tilfælde krænktes disse folks ret til selvbestemmelse og til frit at forme deres egen udvikling økonomisk, socialt og kulturelt.

[Ministeren for udviklingsbistand]

Målet for vores indsats er nemlig ikke, som det indimellem fremstilles: at bygge hegn omkring de oprindelige folk og overlade dem til deres egen skæbne i isolerede reservater. Det er tværtimod at give dem en reel mulighed for udvikling, men på egne vilkår og med udgangspunkt i deres egen kultur og ofte stedbundne tilhørsforhold.

En udviklingsproces er aldrig konfliktløs; værdier går tabt undervejs. Brydninger mellem det gamle og det nye er uundgåelige. Det gælder også, når oprindelige folk står over for en moderne udvikling med alt, hvad dertil hører. Vi kan ikke med velmenende intentioner beskytte oprindelige folkeslag mod disse konflikter, men vi kan og vi skal gøre, hvad vi kan for, at disse folk får mulighed for selv at løse dem på egne betingelser og i et ligeværdigt samspil med andre befolkningsgrupper i de enkelte lande.

Regeringen finder det derfor af afgørende betydning, at vores støtte i videst mulig udstrækning kanaliseres gennem de oprindelige folks egne lokale organisationer og sammenlutninger. Kun de ved, hvor skoen trykker.

Fremme af oprindelige folks rettigheder er et naturligt og integreret led i udmøntningen af den generelle danske bistandspolitiske mål-sætning om fremme af respekten for menneskerettighederne og den demokratiske udvikling i vores samarbejdslande. I de tilfælde, hvor det er relevant, vil vi fra dansk side konsekvent bringe spørgsmålet om de oprindelige folks forhold og rettigheder op under de årlige forhandlinger med vores programsamarbejdslande.

Danmark har således under årsforhandlingerne med f.eks. Bangladesh igennem de senere år udtrykt alvorlig bekymring over de overgreb og krænkelse, der finder sted over for stammefolkene i Chittagong Hill Tracts. Parallelt hermed har vi via IWGIA finansieret en større international undersøgelse af problemet. Dialogen har ført til, at regeringen i Dhaka har erkendt, at man må søge at finde en politisk løsning, og for et års tid siden indledte man forhandlinger med stammefolkenes repræsentanter. Disse forhandlinger er endnu ikke afsluttet, men ordet dialog er faldet ind i ordbogen.

Regeringen vil fortsætte og udbygge støtten til konkrete projekter, der tager sigte på at for-

bedre oprindelige folks politiske, sociale, økonomiske og kulturelle rettigheder.

Mange af de danske private organisationer arbejder i områder, hvor der lever oprindelige folk, og har opbygget et indgående kendskab til deres levevis og situation. Vi bør selvsagt drage nytte af denne viden. Vores fremtidige indsats over for oprindelige folk vil derfor i høj grad også bygge på et tæt samarbejde med de private organisationer.

De oprindelige folk lever i skrøbelige miljøer og er de første, der lider under de negative virkninger af skovtab, minedrift, dæmninger og industrialisering. Der er derfor behov for at gøre en særlig indsats for at sikre de oprindelige folks miljø.

Oprindelige folk står svagt i deres kamp for at få de statslige myndigheder til at respektere deres rettigheder. Det gælder især ejendoms- og brugsretten til landområder, de bebor og er afhængige af for livets ophold.

Rettigheder er ikke bare noget, man har, men det er noget, man må kæmpe for. Det kræver organisering. Især her er der brug for en hjælpende hånd. Fra dansk side vil vi hjælpe oprindelige folk med at organisere sig, sådan at de selv kan udtrykke deres ønsker gennem en dialog. Kun de kan udforme en politik, som på én gang kan bringe dem ind i udviklingen og samtidig bevare værdifulde elementer af deres urgamle kulturer.

Der er talrige eksempler på, at oprindelige folk er blevet tvangsforflyttet i forbindelse med gennemførelsen af større udviklingsprojekter som f.eks. ved anlæggelsen af miner og dæmninger. Sådanne forflytninger har i reglen haft katastrofale konsekvenser for de pågældende befolkningsgrupper. Fra dansk side vil vi gøre alt for at undgå at tvangsforflytte folk i forbindelse med gennemførelsen af danske bistandsprojekter. Herudover vil vi arbejde for, at de retningslinjer, som OECD's Udviklingskomité, DAC, har udarbejdet vedrørende forflytninger og genbosætning, bliver fulgt til punkt og prikke også i projekter, som Danmark ikke direkte er med til at finansiere.

Der er behov for en samlet strategi, som kan sikre en forstærket og mere målrettet dansk indsats til støtte for de oprindelige folk. Hovedelementerne i en sådan strategi vil skulle omfatte dels dialogen med vore programsamarbejdslande, dels finansiel støtte til projekter,

[Ministeren for udviklingsbistand]

der direkte søger at forbedre oprindelige folks vilkår og rettigheder, og dels integration af hensynet til oprindelige folk i det, vi kalder almindelige bistandsprojekter. Indsatsen vil hovedsagelig skulle kanaliseres gennem de private organisationer, herunder specielt de oprindelige folks egne lokale organisationer og samarbejdsforbindelser.

Jeg vil dog gerne understrege, at vi naturligvis er meget åbne over for, hvad der præcis skal indgå i strategien. Jeg håber derfor, at der under debatten her i dag fremkommer gode råd og ideer, som kan tjene som inspiration i det videre arbejde hermed. Ligeledes agter jeg selv som forberedelse til strategiarbejdet i januar at besøge Bolivia og Nicaragua for at lytte til bl.a. Amazonasindianernes egne ønsker og forestillinger om deres fremtid.

Det er klart, at en løsning af de store og komplekse problemer, som oprindelige folk står over for politisk, socialt, økonomisk, vil tage lang tid. På verdenskonferencen om menneskerettigheder, der blev afholdt i Wien i juni, blev det således anbefalet, at FN's generalforsamling proklamerer et internationalt tiår for verdens oprindelige folk, og at man inden for rammerne af et sådant tiår overvejer at oprette et permanent forum for oprindelige folk inden for FN-systemet.

Regeringen vil arbejde for, at disse forslag bliver vedtaget allerede under den indeværende generalforsamling.

Vi vil endvidere aktivt støtte, at det igangværende arbejde inden for FN med hensyn til udarbejdelse af en deklARATION om oprindelige folks rettigheder kan færdiggøres så snart som muligt, formentlig dog tidligst i 1995. Der foreligger nu et udkast til en sådan deklARATION, der er udarbejdet af en særlig arbejdsgruppe under FN med deltagelse af et stort antal repræsentanter for oprindelige folk.

Regeringen vil arbejde for, at deklARATIONEN bliver fremadrettet i alle de centrale spørgsmål, herunder selvbestemmelse, selvforvaltning, landrettigheder, retten til en bæredygtig udnyttelse af naturressourcerne og bevarelse af kulturel identitet.

Selv om vi må være aktivistiske og progressive i disse spørgsmål, må vi ikke glemme, at de mange steder er kontroversielle og ikke kan løses efter den samme skabelon. En udvikling på et bæredygtigt grundlag kræver forståelse og

gensidig tillid. Det skal være ledestjernen for en fremtidig strategi for dansk bistand til de oprindelige folk.

*Forhandling***Rosing (S):**

Jeg vil gerne takke ministeren for redegørelsen. Det er, så vidt jeg ved, første gang, at Folketinget har en debat om oprindelige folkeslag, og som ministeren sagde, er det på høje tid. I betragtning af, at 1993, FN-året for oprindelige folkeslag, synger på sidste vers, er det på høje tid, at vi sammen finder ud af, hvad året har bragt os, og ikke mindst hvordan vi vil bruge erfaringerne i fremtiden.

Dagens debat er ikke og skal ikke være en Grønlandsdebat, men trods det kan vi ikke komme uden om, at forholdet mellem Grønland og Danmark i dets nuværende form spiller en afgørende rolle for, hvordan vi betragter situationen blandt oprindelige folk ude omkring i verden.

Det grønlandske folk har været koloniseret af Danmark; det er i år 40 år siden, kolonitiden ophørte i forholdet mellem vore to lande. Der går mange sagn om kolonitiden spændende fra romantiske historiefortællinger til kritiske analyser af grønlændernes og danskernes placering i datidens hierarki.

Tiden efter ophøret af kolonitiden har, som vi ser det så mange andre steder i verden, ikke været en let periode at komme igennem, hverken blandt grønlænderne eller i det dansk-grønlandske forhold; men vi kom da omsider på talefod. Vi satte os ned og talte sammen, og vel var vi ikke altid enige, men vi blev siddende og forhandlede os til et resultat, som begge parter – tør jeg vist godt sige – i dag er ganske godt tilfredse med.

Som ligeværdige parter nåede vi frem til et resultat. Vi har på dansk kaldt det et hjemmestyre; andre steder i verden kalder man det autonomi eller lokalt selvstyre, men meningen er den samme: Inden for samme rige har staten afgivet en del af beslutningskompetencen til et oprindeligt folk, i Grønlands tilfælde oven i købet efter en fredelig forhandling uden at gribe til våben, uden blodsudgydelse.

Det er på den baggrund måske ikke så mærkeligt, at andre oprindelige folk og andre stater for den sags skyld er begyndt at interessere sig

[Rosing]

for den dansk-grønlandske løsning. Situationen er jo, som de fleste vil vide, ganske anderledes i andre dele af verden. I Grønland er vi lidt over 50.000 sjæle. Rundt på kloden er der mindst 300 mio. mennesker, som på hver deres måde deler skæbne med os. Rundt i verden er der en lang række stater, som deler skæbne med Danmark, om end der selvfølgelig er store forskelle kulturelt og ideologisk. Vi kan så være stolte over og glade for, at vi har fundet ud af det, men hvad kan vi bruge det til i forhold til den viden, vi har om, hvordan andre oprindelige folk har det i de nationer, som de er en del af?

Et enkelt eksempel: I fredags, den 19. november, tikkede endnu en nyhed ud fra Ritzaus Bureau med overskriften: »Massakre i Bangladesh«. Mindst 13 – efter de sidste meldinger var det formentlig 23 – mennesker, stammefolk, var den 17. november blevet dræbt under en massakre på studenter, som var forsamlet til et fredeligt møde. Vi har så mange gange hørt om massakrer og folkemord i Chittagong Hill Tracts i Bangladesh. Staten Bangladesh, som i dag skulle være et demokratisk land, og som er en af hovedmodtagerne af dansk ulandsbistand, havde slået til igen. Militæret, som endnu en gang har fået skylden for massakren, har tilsyneladende et ukontrolleret, frit øvelsesområde blandt de oprindelige folk i Chittagong Hill Tracts.

Afsky og hjælpeløshed er de umiddelbare reaktioner. Herefter ledes tanker hen på de kriterier, der bruges i Danmark, når vi skal finde såkaldte samarbejdslande eller modtagerlande for bistand. Det må være på sin plads, at Danmark under hensyntagen til modtagerlandenes overholdelse af menneskerettigheder – og naturligvis også fattigdomsorientering – kræver at kunne se modtagerlandene efter i sømmene.

Vi ved, at de fleste modtagerlande ser bistanden fra de rige lande som et uundværligt instrument i opbygning af en rimelig levestandard. Derfor må det være et mindskekrav, at helt basale menneskerettigheder overholdes, og dette må Danmark gøre klart opmærksom på. Når det er muligt at gøre indsigelse over for et stort land som Kina under påberåbelse af manglende respekt for menneskerettigheder, må det også være muligt at gøre regeringerne i modtagerlandene opmærksom på nog-

le kriterier også for oprindelige folkeslags rettigheder, som Danmark opstiller for at kunne yde bistand. Vi vil også arbejde for, at dette synspunkt vinder indpas i EU.

Hvis vi vender os til vores del af verden, har vi samerne i det nordlige Skandinavien, i Norge, Sverige, Finland, og i Rusland. Vi skal naturligvis ikke blande os i samernes egne politiske dispositioner omkring deltagelse eller ikkedeltagelse i det nordiske samarbejde eller i andet internationalt samarbejde. Jeg mener dog, det er på sin plads her at opfordre Folketinget til at betragte også samerne som et oprindeligt folk, der har deres retmæssige krav på lige fod med de selvstyrende dele af Danmark til at gå ind i det nordiske samarbejde.

Vi nyder i Grønland godt af at deltage i det nordiske samarbejde som en del af det danske riges delegation, og vi ser meget gerne samerne som en del af det nordiske fællesskab i det eksisterende samarbejde; men lad mig understrege, at det er et spørgsmål, som samerne helt på egen hånd må tage stilling til. Jeg vil også gerne tilføje, at samernes deltagelse afgjort måtte give et spændende og sikkert frisk pust til det eksisterende nordiske samarbejde.

Det arktiske område er naturligt nok af stor interesse for vore diskussioner her. Jeg tror, at alle herinde føler et større eller mindre tilknytningsforhold til de arktiske områder, formentlig i kraft af rigsfællesskabet med Grønland. Vi har ved mange lejligheder diskuteret miljømæssige og forvaltningsmæssige spørgsmål her i salen. Trods de forskelle, der kan være i opfattelsen af bæredygtig udnyttelse af vore ressourcer, har der altid hersket en ligeværdig respekt i forholdet mellem de danske parlamentarikere og de holdninger, man har givet udtryk for fra vores side.

Men vi kan vist også være ret sikre på, at flere diskussioner og debatter vil komme, og det hører med i et ligeværdigt fællesskab. Det er uomgængeligt, at penge hører med til denne diskussion; nok så mange fine ord og hensigts-erklæringer kan ikke blive virkeliggjort uden en pose penge i hånden.

Oprindelige folk skal – som det også er anerkendt sædvane i denne del af verden – gives mulighed for at markedsføre deres egne produkter, med andre ord gives mulighed for at skabe deres egen økonomi. Der eksisterer i dag en grel kulturel diskrimination, hvad angår

[Røsing]

oprindelige folks muligheder for frit og på et bæredygtigt grundlag at udnytte deres egne ressourcer; det gælder også Danmarks samarbejdslande i bistandssammenhæng. Her bør regeringen ganske klart være mere fleksibel i forbindelse med en række lande.

Der er naturligvis bestemte spilleregler, som er nødvendige, når så store dele af skatteyderpengene er øremærket til udviklingshjælp. Der kan her være grund til at pege på anvendelsen af det, der hedder BNP, bruttonationalproduktet, som en rettesnor, når det gælder bistand til visse lande. Oprindelige folk er i mange tilfælde afgrænsede befolkninger inden for deres nationer med et sædvanligvis meget lavere indkomstniveau. Det bør derfor være muligt at tilrettelægge det danske bistandssamarbejde på en måde, så disse folkegrupper tilgodeses i langt større grad, end tilfældet er i dag.

Verden er i dag således indrettet, at det bliver mere og mere vanskeligt at indrette sit verdensbillede efter de eksisterende landegrænser. Etniske og kulturelle kendetegn på tværs af grænserne spiller en stadig større rolle i vores bedømmelse af, hvem vi egentlig samarbejder med. Der er mange gode formål, som vi gerne vil yde vores bidrag til. Jeg vil gerne her opfordre til, at vi allerede under de igangværende finanslovforhandlinger tænker på at tilgodese formål, der kan komme de oprindelige folks sag til gode. Det er ikke tiden her konkret at komme ind på særlige formål eller særlige projekter, men vær forvisset om, at det ikke skorter på ideer.

Som jeg tidligere har sagt, er Danmark på mange måder et godt forbillede. Lad mig slutte med et dejligt eksempel: Under Den Arktiske Miljøkonference i september i år i Nuuk i Grønland var den danske regering den eneste af de otte deltagende nationer, som gav tilsagn om økonomisk støtte til det videre arbejde. Endvidere gav Danmark tilsagn om at oprette et sekretariat til at følge op på dette arbejde.

Jeg skal til sidst tillade mig på vegne af Socialdemokratiet, Konservative, Venstre, SF, CD, Det Radikale Venstre og Kristeligt Folkeparti at fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Folketinget tager regeringens redegørelse om overvejelserne vedrørende opfølgning på 1993 som FN's internationale år for verdens oprindelige folk til efterretning.

Folketinget understreger vigtigheden af, at Danmark aktivt søger at fremme de oprindelige folks vilkår og rettigheder, og opfordrer regeringen til

- at arbejde for, at FN snarest færdiggør og vedtager FN-deklarationen om oprindelige folks rettigheder – samt at sikre, at spørgsmålet om Folketingets ratifikation af ILO-konvention nr. 169 af 27. juni 1989 snarest afklares,
- aktivt at bidrage til at bringe krænkelse af oprindelige folks rettigheder til ophør gennem bilaterale kontakter og internationale organisationer,
- at arbejde for, at der inden for FN snarest oprettes et permanent forum for oprindelige folk,
- at medvirke til, at FN proklamerer et tiår for oprindelige folk,
- i indeværende folketingsår at fremlægge en samlet strategi for en øget og effektiv dansk bistand til verdens oprindelige folkeslag.

Folketinget går herefter over til næste sag på dagsordenen.«

(Dagsordensforslag nr. D 11).

Formanden:

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se foran). Dette forslag indgår nu i forhandlingen.

Fischer (KF):

Det Konservative Folkeparti mener, at vi står over for tre hovedudfordringer i bestræbelserne på at bedre vilkårene for de oprindelige folk:

Først og fremmest skal der gøres en forstærket indsats for at bringe de umiddelbare, åbenlyse og ofte meget grove krænkelse af disse folks rettigheder til ophør. Her er tale om overgreb på almene menneskerettigheder, ofte kombineret med omfattende ødelæggelser af natur og miljø, som burde være åbenbare for enhver, men som ofte foregår i det skjulte, netop fordi ofrene for disse overgreb blandt de oprindelige folk er for svage til at få begivenhederne frem til verdens førende tv-stationer.

Dernæst gælder det om gennem internationale aftaler og konventioner at traktatfæste, at de oprindelige folk i de enkelte nationalstater sikres lige rettigheder med det sædvanligvis store befolkningsflertal, der politisk, økonomisk og kulturelt har den egentlige magt.

[Fischer]

Endelig gælder det om at fremkalde en holdningsmæssig ændring i store dele af den moderne såkaldt civiliserede verden, der indebærer, at de oprindelige folk og deres rettigheder også de facto respekteres og kan håndhæves.

Det er beskæmmende, at respekten for de oprindelige folks rettigheder fortsat skal være et akut samfundsanliggende så mange steder på Jorden. Det er trods alt mere end 200 år siden, at det i den amerikanske uafhængighedserklæring blev slået fast, at alle mennesker er født lige og med samme umistelige rettigheder – Thomas Jeffersons principper, der kort efter var det centrale politiske indhold i den franske revolution. Og selv om nogle vil fremføre, at der ikke her var tale om universelle erklæringer, bredte holdningerne sig, men desværre ikke nok til at ændre især de stærke kolonimagters adfærd.

Efter Den Anden Verdenskrig kom så FN's verdenserklæring om menneskerettighederne i 1948. Den er i det mindste ikke til at tage fejl af. Den understreger, at alle mennesker er født frie og lige i værdighed og rettigheder. Det er naturligvis det grundlag, som alle i dag burde rette sig efter, men ikke desto mindre er det kummerlige vilkår, der mange steder på Jorden bliver de oprindelige folk til del – f.eks. indianerne i store dele af Mellemerika for at nævne en gruppe af oprindelige folk, hvis vilkår i årtier har været og stadig er særdeles vanskelige, og hvor diskriminationen ikke alene trives inden for det enkelte lands grænser.

Det Konservative Folkeparti betragter hensynet til de oprindelige folk som tæt og uløseligt knyttet til respekten for de almene menneskerettigheder. Vi ønsker, at hensynet til de oprindelige folk skal indgå som et af kriterierne i overvejelserne om vores udviklingshjælp i tilknytning til de principper, Folketinget vedtog i 1989. Det vil sige, at når et modtagerland inden for sine grænser har oprindelige folk, hvortil der kræves særlige hensyn, så skal der tages særlige hensyn, og krænkelse af disse folks rettigheder bør bevirke, at dansk hjælp til den pågældende nationalstat genovervejes eller omprioriteres.

Jeg deler helt den opfattelse, som hr. Rosing har fremført vedrørende Bangladesh og Chittagong Hill Tracts People, og jeg er glad for, at han har nævnt det. Det er tragisk, at det er

nødvendigt endnu en gang med en aktuel baggrund at fremhæve en massakre, og man må spørge: Hvor længe skal Bangladeshmyndighederne have lov til at snakke udenom? Dette her har stået på i adskillige år, og desværre er der nok ikke grund til den – om end begrænsede – optimisme, som udviklingsministeren gav udtryk for. Jeg mener, det bør få konsekvenser for myndighederne i Bangladesh.

I disse uger og måneder er der igen fokus på den ekstremt vanskelige situation, som Tibet befinder sig i, hvor et folks kulturelle og politiske grundlag åbenlyst er ved at blive knust under det kommunistkinesiske åg. I sommer efterlyste Tibets åndelige og politiske leder, Dalai Lama, et besøg af EF-trojkaen i Tibet. Det var før de seneste dramatiske oplysninger om omfattende ødelæggelser i Lhasa. Jeg har efterlyst et konkret udspil fra den danske udenrigsministers side – og jeg vil gerne gøre det her igen; så kan det være, at udviklingsministeren vil give budskabet videre til udenrigsministeren – over for denne akutte trussel mod et lille folks eksistens.

Standses undertrykkelsen ikke, vil den utvivlsomt føre til, at tibetanerne til sidst finder sig som tvangsanbragte i et grotesk frilandsmuseum bestyret af kinesiske turistguider, der fremviser, hvordan Tibet var i gamle dage, men hvor alt andet i øvrigt er kinesisk. Kun 300 ud af næsten 13.000 forretninger og restauranter i Lhasaområdet er i dag ejet af tibetanere. Når vi ser billeder fra Tibet, er det hele tiden nye kinesiske huse, der dukker op; sådan udtrykte Dalai Lama det i sommer til Berlingske Tidende. Han kan tale frit fra sit eksil. Det kan Tibets befolkning ikke. Derimod vælter det ud med kommunistkinesisk propaganda.

For nylig havde vi en FN-debat her i Folketinget, hvor vi også drøftede Tibet. Det Konservative Folkeparti gav klart tilsagn om, at vi ville støtte et udspil fra regeringen til fordel for Tibet. Det udspil venter vi stadig på. Hr. Peter Duetoft, Centrum-Demokraternes ordfører, talte om et dansk bidrag til, at tibetanerne kan overleve kulturelt trods kinesernes undertrykkelse. Det var en god formulering, og det har vi sagt ja til fra konservativ side. Og når et af regeringspartiernes ordfører er så konkret, må vi forvente, at regeringen faktisk foretager sig noget.

[Fischer]

Jeg vil også gerne nævne situationen på Østtimor. Skal man tro to af hinanden uafhængige kilder som Amnesty International og det amerikanske dagblad Herald Tribune, så er der i perioden siden den indonesiske invasion i midten af 1970'erne sket overgreb på menneskerettighederne i et sådant omfang, at man vist skal til Cambodja under Pol Pot-regimet for at finde et sammenligningsgrundlag.

Amnesty taler om, at op imod 200.000 mennesker ud af en østtimoresisk befolkning på 600.000 er omkommet. Herald Tribune omtalte det som Indonesiens Tian An Men.

En retssag i foråret i Østtimors hovedstad, Dili, mod lederen af FRETILIN-bevægelsen, Xanana Gusmao, satte på ny fokus på den manglende retssikkerhed for Østtimors befolkning og på den indonesiske besættelse i strid med FN's resolution. Også her er international handling påkrævet. Ville det have været for meget at forlange, at trojkaen havde sendt en repræsentant til retssagen i Dili? Der er faktisk brug for, at EU i den slags sager optræder med en forstærket fælles politik. Netop i forhold til befolkningsstærke nationer som Kina og Indonesien må det da også for det enkelte EU-land være en styrke at kunne optræde i fællesskab.

For så vidt angår de oprindelige folks rettigheder i internationalt perspektiv har udviklingsministeren grundigt redegjort for Danmarks støtte til FN's bestræbelser, såvel de praktisk-økonomiske som de formelle, vedrørende færdiggørelse af deklARATIONER om de oprindelige folks rettigheder. Jeg vil godt sige ministeren tak for redegørelsen. Vi finder de danske bidrag vigtige og indsatsen berettiget.

For så vidt angår det internationale tiår for verdens oprindelige folk er det efter den konservative folketingsgruppes opfattelse også nyttigt som en tidsramme for nye fremskridt. Det må ikke udvikle sig til en syltekrukke, men tværtimod til et aktivt bidrag til at fokusere på de oprindelige folks problemer og til at ændre holdninger mange steder rundt om i verden.

Vi har den opfattelse, at uanset de store forskelle i vilkårene rundt om på Jorden for de oprindelige folk vil der utvivlsomt mange steder kunne hentes inspiration i den måde, Danmark og Grønland har løst problemerne på med hjemmestyret og ved Grønlands gradvise overtagelse af de fleste samfundsopgaver, men samtidig med fastholdelse af rigs-fællesskabet.

Samarbejdet mellem grønlandske og danske politikere i bestræbelserne på at give de oprindelige folk bedre muligheder for at komme til orde har udviklet sig frugtbart. Et godt eksempel herpå var samarbejdet i forbindelse med FN's verdenskonference om menneskerettighederne i Wien denne sommer. Det ser vi frem til en fortsættelse af.

Informationer om de oprindelige folks vilkår er et meget centralt tema. Det kræver naturligvis uhindret adgang for internationale observatører til alle de oprindelige folks hjemstavne. Her kan en højkommisær for menneskerettigheder utvivlsomt spille en central rolle. Også derfor er det vigtigt, at en sådan post oprettes.

Praktiske rammer for, at de oprindelige folk selv kan komme til orde, er et andet centralt tema, som vi bør lægge mest mulig vægt på. Wienkonferencen var et bidrag hertil, konferencen i Nuuk i 1991 var et andet. Det samme var tildelingen i december sidste år af Nobels fredspris til Ricoberta Menchu.

Og sidst, men ikke mindst drejer det sig i en række tilfælde mest akut om politisk støtte til folk, der her og nu er udsat for overgreb og krænkelser.

På alle disse områder kan Danmark yde værdifulde bidrag, og vi bør gøre det.

(Kort bemærkning).

Peter Duetoft (CD):

Jeg vil gerne sige tak til hr. Fischer for hans meget betænksomme og udmærkede interesse for CD's holdninger i disse udenrigspolitiske spørgsmål.

Jeg skal bekræfte, at det, jeg sagde under FN-debatten, naturligvis også vil blive gentaget i min ordførertale i dag.

Nu er det jo snevejr udenfor, og transportmulighederne er ikke så gode i Danmark lige i øjeblikket. Derfor må jeg beklage, at der faktisk i første halvdel af et møde med en kinesisk delegation i Udenrigspolitisk Nævn i formiddags kun var formanden til stede; lidt senere kom en repræsentant for Fremskridtspartiet. Derfor kan Det Konservative Folkeparti naturligvis ikke vide, hvad der foregik under mødet; men der foregik faktisk det, kan jeg oplyse hr. Fischer om, at jeg over for den kinesiske delegation understregede menneskerettighederne i Tibet og vores bekymring for, hvad der

[Peter Duetoft]

foregår, og gentog ønsket om, at Udenrigspolitisk Nævn under besøget i Kina til foråret – hvis det bliver til noget, det er jo op til Præsidentet – gerne ville have lov til at besøge Tibet.

Jeg kan også glæde hr. Fischer med, at den kinesiske delegation, der bl.a. omfattede borgmesteren i Tibets hovedstad, sagde, at vi var meget velkomne, og at det naturligvis ville komme til at indgå i programmet, hvis det danske Folketing ønskede det.

Blot denne faktuelle oplysning, sådan at hr. Fischer kan sove trygt i nat.

(Kort bemærkning).

Fischer (KF):

Jeg siger tak til Centrum-Demokraternes ordfører for oplysningen og glæder mig naturligvis også over, at hr. Peter Duetoft har benyttet lejligheden til åbenbart at tale i klart sprog over for de kinesiske myndigheder. Det mener jeg vi bør benytte enhver lejlighed til, og jeg synes, det er udmærket. Jeg er ikke selv medlem af Nævnet, så jeg havde ikke mulighed for at være til stede, snevejr eller ikke snevejr.

Jeg vil dog ganske kort nævne, hvad hr. Peter Duetoft sagde i folketingsdebatten den 28. oktober 1993. Han understregede, at vi skulle omprioritere hjælpen og f.eks. sørge for, at det tibetanske folk kan overleve kulturelt trods kinesernes undertrykkelse. Jeg opfattede det som en bebudelse af et initiativ på dette område, en særlig dansk støtte til Tibet, og jeg havde selvfølgelig regnet med, at udenrigsministeren allerede ville være kommet med et udspil på det område.

Jeg er glad for, at hr. Peter Duetoft tog det så konkret op. Jeg mener, der er et akut behov, også i betragtning af den farvestrålende, massive kinesiske propaganda, der i øjeblikket føres. Det var måske et område, hvor vi kunne støtte Tibets folk konkret, så det kunne komme til orde, kunne få sine synspunkter frem, ved støtte til Dalai Lama eller til tibetanerne i Tibet, således at de ikke lider den frygtelige kulturelle skæbne, som i øjeblikket truer dem.

(Kort bemærkning).

Peter Duetoft (CD):

Jeg er frygtelig ked af, at hr. Fischers temperament ikke tillader, at han venter til min ordførertale med at høre, hvad jeg vil sige, for da

vil jeg faktisk gentage det, jeg sagde under FN-debatten.

Jeg vil godt påtage mig det fulde og aldeles udelelige ansvar – det er så populært at tage ansvar i mit parti i øjeblikket – for, at udenrigsministeren ikke er kommet med det udspil. Hr. Fischer kan måske ikke vide det – selv om jeg mener, jeg har sagt det til hr. Fischer – men det forslag, jeg fremdrog under FN-debatten, var et forslag, som jeg havde fået via en henvendelse fra nogle i Danmark boende tibetanere. Vi ønskede et mere konkret udspil fra dem. Grundtankerne kendte vi, men vi ønskede et mere konkret udspil, og det kom faktisk først fra dem i sidste uge. Jeg har ikke – undskyld, fru udviklingsminister – fået fremsendt det til udviklingsministeren endnu, men jeg skal straks efter min ordførertale få det sendt over i ministeriet pr. bud, så ministeren kan tage stilling til det meget hurtigt. Det er derfor, udviklingsministeren ikke havde en chance for at sige noget om det. Aftalen var faktisk, at der skulle komme et udspil.

I al sin banalitet – det er et godt forslag, og mange gode forslag er jo netop banale – foreslås en undersøgelse af, om Danmark direkte eller via UNESCO kan gå ind og være med til økonomisk at beskytte en række af de kulturværdier, som er i Tibet, sådan at bulldozerne fra Rødekina ikke ødelægger det hele. Det er det, det handler om, men det er ikke nok at stille sig op og sige det til en udviklingsminister, som skal udarbejde det i praksis. Derfor var det altså rart at have udspillet fra de pågældende personer, og det er nu kommet og går videre til ministeren.

(Kort bemærkning).

Fischer (KF):

På baggrund af hr. Peter Duetofts bemærkninger kan jeg konstatere, at dette samarbejde mellem Det Konservative Folkeparti og Centrum-Demokraterne fører til, at der faktisk sker noget, og det er jeg meget tilfreds med. Det er udmærket, og jeg vil sige tak til hr. Peter Duetoft.

Så vil jeg bare til sidst efterlyse – som jeg har gjort tidligere – et udspil fra EF-trojkaens side med henblik på et besøg i Tibet. Jeg mener, at der nu er endnu mere grund til, at trojkaen aflægger et besøg i Lhasa, end der var i sommer, da Dalai Lama efterlyste det. Og hvorfor skulle

[Fischer]

Danmark ikke benytte den platform, som vi nu engang har indtil nytår?

Hanne Severinsen (V):

Allerførst vil jeg sige til den foregående ordveksling, at efter, at det således er konstateret, at CD og De Konservative er enige om Tibet, tror jeg, at vi alle sammen er enige, når det gælder Tibet. Derefter vil jeg gå over til min egentlige tale.

Af og til har jeg været meget skeptisk over for, at man ustandselig havde »år« i FN, fordi det ene år næsten kan tage glansen fra det andet år, så man til sidst siger: Hvornår er det så de aldrende mænds tur til at få et år, for de er vist efterhånden de eneste, der ikke har haft et?

Men netop efter 500-året for Columbus sidste år synes jeg det var meget relevant, at vi fik de oprindelige folks år i år.

Jeg synes også, at det har ført mange gode ting med sig. I hvert tilfælde synes jeg, at man på menneskerettighedskonferencen i Wien kom til mange gode resultater. Så det sammenfald, der var mellem på den ene side de oprindelige folks år og på den anden side menneskerettighedskonferencen, tror jeg var et lykkeligt sammenfald.

Og jeg er også glad for, at vi nu her i Folketinget følger de oprindelige folks år op med en forespørgselsdebat og en motiveret dagsorden.

Jeg vil i øvrigt benytte lejligheden til at takke for en flot tale fra udviklingsministeren, hvor jeg var enig i hendes betragtninger om, hvad vi skal gøre, og hvilke problemer vi står over for.

Vi kan jo ikke skrue udviklingen tilbage. Verden udvikler sig, og der er nogle, der ustandselig kommer i klemme. Men det, vi kan gøre, er at være langt mere opmærksomme på, hvad det er, der sker. De folkevandringer, der foregik efter kolonitiden, og de mange folkevandringer, der er foregået også på andre kontinenter, har ustandselig bragt folk i klemme.

Og når vi taler om oprindelige folk, så kan man ikke komme med nogen præcis definition af, hvad vi egentlig taler om. Men alligevel tror jeg, vi alle sammen ved, hvem det er, vi tænker på.

Der er nogle, som er kommet i klemme, fordi landbrugsudviklingen har bevirket, at deres jord skulle bruges; det gælder f.eks. indianerne i Amazonområdet. Vi kan gøre noget for dem ved at prøve at understøtte deres juridiske ret-

tigheder, sådan at man ikke bare uden videre kan tage jorden fra dem. Der er nomader i Afrika, der er kommet i klemme på tværs af grænser og på grund af klimaændringer. Og vi ser, hvordan der ustandselig opstår problemer. I en tid, hvor man taler om etniske udrensninger og forskellige andre forfærdelige ting, er der virkelig grund til, at vi også beskæftiger os med de oprindelige folks interesser.

Heldigvis har vi fra dansk side hele tiden haft bred politisk opbakning til, at vi fører en aktiv dansk politik, og jeg tror faktisk, at det, at Grønland har deltaget i den danske delegation ved de årlige generalforsamlinger i New York, også har været medvirkende til yderligere at skærpe vores interesse for at gøre noget – ikke bare med ord, men faktisk ved at følge det op på generalforsamlingen i FN. Så jeg tror, det har været en virkelig nyttig model, vi her har haft.

Det er jo ikke bare et spørgsmål om, at man skal følge en grønlandsk model, at man skal have autonomi, hjemmestyre, selvstyre, lokalforvaltning, eller hvad man nu kan tale om; det er også et spørgsmål om at understøtte kulturer og traditioner.

Jeg synes også, det er vigtigt – sådan som udviklingsministeren understregede det – at det, vi taler om, ikke er nogen reservatankegang, ikke er et eller andet frilandsmuseum. Der skal også ske en udvikling, men det skal være en udvikling på folks egne betingelser. Og jeg synes netop, at Grønland har været et godt eksempel på, at i starten, hvor man talte om at »civilisere«, nemlig overføre nogle normer fra ét område til et andet, gik det galt, men da vi begyndte at tale med hinanden som ligeværdige partnere, viste det sig, at man godt kan have en udvikling, at det ikke behøver at være et frilandsmuseum, og at det så alligevel er det grønlandske folks egen identitet, som kommer til udtryk.

Det, vi har brug for i verden, er jo, at vi i stedet for at forundres over, at vi er så forskellige, glæder os over den mangfoldighed, der findes, og alt det, vi kan lære af hinanden og hinandens kultur og tradition og tankegang.

Og jeg synes netop, at den måde, vi har haft en dialog med det grønlandske samfund på, er et godt eksempel, som vi kan give videre. Det viser også noget om, at når man skaber sikkerhed og tryk, undgår man også ufred og konflikter.

[Hanne Severinsen]

Jeg tror også, det er vigtigt, at vi i forbindelse med vore særlige forpligtelser i det arktiske område har stået i spidsen for et samarbejde om at sikre det arktiske miljø, for netop i dette område er der et meget sårbart miljø, hvor der virkelig er brug for en aktiv indsats, og hvor der jo desværre har været lande, der har betragtet det som en losseplads, et område, hvor man bare kunne smide ting væk, som man ikke rigtig vidste, hvor man ellers skulle gøre af. Dette er så meget desto mere alvorligt, når det gælder det arktiske miljø, som jo er meget længere om at regenerere end andre miljøer.

Derfor hilser jeg det velkommen, at man har besluttet, at der skal udformes en særlig miljøstrategi for det arktiske område.

Men først og fremmest skal vi koncentrere os om to områder:

For det første skal vi som danskere sørge for, at den udviklingsbistand, vi giver, bliver givet på betingelse af, at man også behandler sine mindretal godt i de områder, hvor vi går ind med bistand. Jeg synes, at der er mange eksempler på, at vi måske nok skal tage lidt hårdere fat. Bangladesh blev nævnt, Kashmir er også blevet nævnt, og der er desværre mange andre eksempler.

Jeg er helt enig med de talere, der har understreget, hvor vigtigt det er, at vi stiller betingelser for vores ulandsbistand, og at vi kommer i dialog med disse lande, sådan at de virkelig fornemmer, at vi faktisk stiller nogle krav.

For det andet synes jeg, det er utrolig vigtigt, at vi fortsætter med det arbejde, vi har udført i FN for at sikre, at der kommer en form for permanent forum. At synliggøre problemerne er vigtigt, og i FN kan man netop få synliggjort de oprindelige folks problemer. Derfor er det nok også en god idé at arbejde videre for endnu et tiår. Selv om vi har haft mange tiår, kan det være en anledning til at sikre, at hele dette spørgsmål bliver på dagsordenen.

Sluttelig vil jeg sige, at jeg synes, at den grønlandske del af delegationen i Wien fik gjort en god indsats netop for at sikre, at verdenskonferencen om menneskerettigheder også kom til at handle om en vigtig del af menneskerettighedsspørgsmålet, nemlig de oprindelige folks interesser. Det viser igen, at den model, vi har fra dansk side: at man i delegationen inddrager mennesker, der virkelig har en umiddelbar interesse i de spørgsmål, som bli-

ver debatteret, er en god måde at sammensætte en delegation på: med dygtige embedsmænd og mennesker, der kender problemerne på deres egen krop. Det var i hvert tilfælde et godt eksempel på, at man kan sammensætte en delegation sådan, at man virkelig får nogle ildsjæle til at arbejde på de forskellige områder.

Birgitte Husmark (SF):

For præcis et år siden overværede flere af os i Eigtveds Pakhus Danmarks officielle åbning af FN's internationale år for verdens oprindelige folk.

Det er derfor helt på sin plads, at Folketinget i dag tager over og spørger regeringen, hvordan den har tænkt sig at følge de håb og forventninger op, som det forløbne år har skabt.

De oprindelige folk omfatter i dag ca. 300 millioner mennesker. Det er ikke mange sammenlignet med de 5,5 milliarder, der er i verden. Og det er den »udviklede« eller erobrende del af verdens befolknings ansvar, at disse folkeslag ikke forsvinder i glemsel eller forsvinder helt bogstaveligt. De oprindelige folk er truede overalt i verden. For blot at nævne et par eksempler: I Asien er tibetanerne, som vi jo også har talt om i dag, det mest synlige eksempel, i Syd-, Mellem- og Nordamerika er det indianerne, i Afrika er det masaierne og sandfolket, og i Nordeuropa er det samerne.

Både i Danmark og på nordisk plan og internationalt har der været sat den planlagte og ønskede fokus på de oprindelige folks situation – med det helt klare formål at fremme deres rettigheder og forbedre deres levevilkår. Ministeren for udviklingsbistand har givet en beskrivelse af Danmarks indsats i løbet af året både herhjemme og i forhold til konkrete projekter. Og det behøver vi ikke at skamme os over.

Helt naturligt har Udenrigsministeriet involveret såvel Det Danske Center for Menneskerettigheder som Grønlands hjemmestyre i den danske oplysningsindsats, der har fundet sted både i Grønland og i Danmark, for den grønlandske hjemmestyreordning er et godt eksempel på, at det kan lykkes at give et oprindeligt folk – inuit i Grønland – vidtstrakt selvstyre, uden at det skader rigsfællesskabet – snarere tværtimod!

[Birgitte Husmark]

Også internationalt har Danmark og Grønland benyttet FN-året til at gøre opmærksom på dette: i FN's generalforsamling, på menneskerettighedsdagen den 10. december sidste år, på FN's verdenskonference om menneskerettigheder i Wien og i FN's arbejdsgruppe vedrørende oprindelige folk.

I disse sammenhænge er retten til selvbestemmelse over egne anliggender blevet understreget som den ubetingede forudsætning for, at FN's menneskerettigheder kan få gyldighed for oprindelige folk.

Det er SF helt enig i. Det er derfor vigtigt at forsøge at udarbejde modeller for, hvordan det er muligt at etablere selvbestemmelse for et eller flere oprindelige folk i forhold til »moderstaten«.

Den canadiske nunavutaføtelse, der blev indgået sidste år, er et skridt i den rigtige retning. Ligeledes er det glædeligt, at også Sverige efterhånden – nu i år – har fået etableret et sameeting som en parallel til det, der har eksisteret i Norge siden 1989 og i Finland siden 1973.

Til gengæld er det nedslående, at det ser ud til, at der er lang vej endnu, før FN's arbejdsgruppe om oprindelige folks rettigheder får færdiggjort sit arbejde med en erklæring. Udviklingsministeren siger, at den tidligst vil foreligge i 1995, og siger videre, at regeringen vil arbejde for, at erklæringen bliver fremadrettet i alle centrale spørgsmål, herunder selvbestemmelse og selvforvaltning, landrettigheder, retten til en bæredygtig udnyttelse af naturressourcerne, bevarelse af kulturel identitet m.v.

For mig, der ikke har fulgt processen på nærmeste hold, er det bekymrende at bemærke modsætningen mellem det ønske, som landsstyreformand Lars Emil Johansen udtalte på menneskerettighedsdagen i FN sidste år, om, at det færdiggjorte udkast til en universel erklæring om indfødte folks rettigheder måtte blive sat på næste generalforsamlings dagsorden – altså den, der er i gang nu – og så udviklingsministerens meget lange perspektiv. Hvad er det, der er så vanskeligt, og hvor ligger blokeringerne? Selvfølgelig er vi enige i, at det skal være en god og rigtig og omfattende erklæring, men hvorfor denne modsætning?

Præcis det samme spørgsmål vil jeg stille ministeren med hensyn til den manglende danske ratificering af ILO's konvention nr. 169 fra 1989 om indfødte folk. Hvad er det, der er så

vanskeligt, siden Danmark endnu ikke har ratificeret den? Udviklingsministeren omtalte slet ikke konventionen i sin besvarelse af vores forespørgsel. Netop denne konvention er udarbejdet med stærk dansk medvirken, og den indebærer en meget tiltrængt revision af den tidligere konvention på dette område, som var blevet til under indtryk af 1950'ernes integrations- eller assimilationsideologi. Selv om denne reviderede konvention måske ikke vil være tilfredsstillende som endelig slutposition, er den dog udtryk for det højest mulige beskyttelsesniveau på nuværende tidspunkt.

Hertil kommer, at ILO's overvågningsystem alt andet lige vil være mere velegnet end de almindelige internationale klagesystemer til at opfange overgreb over for oprindelige folk, fordi ILO betjener sig af årlige indberetninger om tilstandene for de oprindelige folk i en lang række lande.

På initiativ af Danmark, Finland, Norge og Sverige blev der desuden vedtaget en opfordring til ILO's medlemsstater om at ratificere konventionen. Af de fire lande har Norge ratificeret, Finland er på vej, men hvad med Danmark? Rygtet siger, at konventionen har fået en god modtagelse i alle danske høringsinstanser, men nu er strandet i Justitsministeriets Lovkontor. Hvorfor?

Selvfølgelig kan skrevne ord, når alt kommer til alt, ikke hindre overgreb over for oprindelige folk, men en ratifikation kan både af parterne i eget land og af det internationale samfund bruges som en løftestang for fremskridt i retning af den selvbestemmelse, der er en forudsætning for overholdelse af menneskerettighederne, således som de er defineret af FN.

Samtidig er der et stort behov for, at oprindelige folk får hjælp til at blive informeret om deres rettigheder og bliver udstyret med viden og kunnen til at varetage dem. Her har Danmark ydet væsentlige bidrag, og vi bør øge denne indsats.

For SF er der ingen tvivl om, at det at fremme de oprindelige folks rettigheder gennem en målrettet politisk, social og økonomisk støtte skal være en højt prioriteret opgave for Danmark – også i de internationale sammenhænge, vi indgår i.

Vi kan derfor varmt tilslutte os den af hr. Rosing også på vores vegne foreslåede dagsord-

[Birgitte Husmark]

den, idet vi dog forudsætter, at Danmark ratificerer ILO-konvention nr. 169 i denne folketingssamling.

Tom Behnke (FP):

Da Den Interparlamentariske Union holdt sit møde i Chile, diskuterede man menneskerettigheder, og ved FN's verdenskonference i Wien i juni i år fortsatte debatten om menneskerettigheder, herunder om de oprindelige folk, der optog en stor del af mødets tid, og som havde en flot placering i det slutdokument, man nåede frem til. Nu er FN's generalforsamling så i gang med debatten og fortsætter den dér, og vi må se, hvad man når frem til.

Fremskridtspartiet har altid haft den holdning, at vi ikke skal blande os i andre landes interne politiske beslutninger. Men krænkelser af menneskerettigheder er noget helt specielt, hvor det er vores opfattelse, at vi må være med til at forhindre krænkelser af menneskerettighederne.

Når menneskerettighederne krænkes, skal vi være med til at fordømme de pågældende lande, og vi skal være med til at lægge pres på landene, men ikke nødvendigvis ved at indføre handelssanktioner, for det har ofte en mere ødelæggende virkning end gavnende virkning.

I Wien talte mange om, at staterne skal påse, at menneskerettighederne overholdes. Men det er i virkeligheden slet ikke det, der er problemet; problemet er, at det er staterne, der krænker menneskerettighederne. Vi skal derfor sørge for, at staterne ikke krænker menneskerettighederne. Det er langt vigtigere.

Nogle af de statsledere, der kom med indlæg på verdenskonferencen i Wien, havde og har fortsat blod på deres hænder. Nogle af de statsledere, der var oppe at tale, har endda så meget blod, at man næsten kunne tale om, at det tapløb fra talerstolen; men det var sandelig nogle meget, meget smukke taler, de holdt. De statsledere, som har så meget på samvittigheden, har lært teksten udenad og kan uden problemer og uden moralske skrupler holde den ene flotte tale efter den anden om demokrati og menneskerettigheder uden at fortrække en mine. De pågældende statsledere burde gribe i egen barm i stedet for blot at holde nogle smukke taler, når FN mødes.

I et forum som FN burde alle andre lande påpege, at det ikke er et spørgsmål om, at sta-

terne skal påse, at menneskerettighederne overholdes, men et spørgsmål om, at de pågældende stater *selv* skal overholde menneskerettighederne. Det gør man ikke i FN, for dér taler man pænt til hinanden. Man skulle jo nødig komme til at støde nogen på manchetterne.

Ud over at påpege, at det er visse stater, der er problemet, burde man fratage dem deres stemmeret i FN som en sanktion over for dem, indtil de kan finde ud af at overholde de fælles spilleregler, som de jo i øvrigt selv har været med til at skrive under på. Det er også væsentligt, at Danmark ikke fortsætter med at give økonomisk støtte til de lande, der åbenlyst krænker menneskerettighederne. Kinas forhold til Tibet har tidligere været nævnt. Til trods for disse folkedrab fortsætter Danmark med at give millionbeløb i støtte til Kina. Jeg kan ikke se, hvor fornuften ligger.

Selvfølger man ikke den samme definition af demokrati i hele verden, ligesom man i en bred gråzone ikke har den samme opfattelse af menneskerettighederne og ikke læser dem på samme måde. Der er heller ikke den samme definition af velfærd i de forskellige lande, og det skal der nok heller ikke være, for det behøver der ikke at være. Men det må være et fælleskrav, at man respekterer de oprindelige folk og lader de oprindelige folk leve, som de finder det bedst ifølge egen levevis og egne spilleregler. Det er således ikke så meget et spørgsmål om, at staterne skal påse, at menneskerettighederne overholdes, men snarere et spørgsmål om, at de selv sørger for, at det sker.

Om den foreslåede motiverede dagsorden skal jeg sige, at Fremskridtspartiet naturligvis kan bakke intentionerne i forslaget op, og der skal ikke være nogen tvivl om Fremskridtspartiets støtte til de fire første afsnit.

Når der tales om et forum for oprindelige folk under FN, så er det min opfattelse og definition, at vi skal arbejde videre på at få gennemført Danmarks forslag ved verdenskonferencen i Wien, nemlig oprettelse af en højkommisær for oprindelige folk med direkte reference til generalsekretæren.

Så er der det omtalte tiår i femte afsnit. Det står vi lidt tøvende over for, men omvendt vil vi da ikke stille os i vejen, hvis man finder, at det kan hjælpe til, at de oprindelige folk får bedre vilkår.

[Tom Bøhnke]

Den sidste pind har til gengæld voldt store problemer for Fremskridtspartiet, for dér er vi så nået frem til den økonomiske side af sagen – som vi læser ordet bistand. Vi foretrækker ordet støtte i stedet for ordet bistand, da ordet støtte i langt højere grad retter sig mod alle andre former for hjælp end lige netop økonomisk bistand. Økonomisk bistand er ikke altid lige hensigtsmæssig; vi har ofte set, at den kan have den stik modsatte virkning af den tilsigtede.

Fremskridtspartiet er villigt til at være med til at yde såvel moralsk som politisk støtte og anden form for støtte til oprindelige folk, men vi mener ikke, at der skal sættes yderligere penge af til formålet. Hvis der skal sættes penge af, og hvis det er flertallets ønske her i Folketinget, så er mit spørgsmål: Hvor vil man så finde pengene? Vil det være en del af den nuværende ulandsbistand, eller vil man opkræve yderligere skatter?

Fremskridtspartiet kan således ikke umiddelbart støtte den sidste pind, som den er formuleret, men vi håber, at man fra forslagsstillerens side er villig til at ændre dette ene lille ord, bistand, til ordet støtte.

Desuden havde vi gerne set en tilføjelse. Vi kunne godt have tænkt os, at der var en pind, der kunne lyde noget i retning af: » – at opfordre regeringen til at konstatere, at oprindelige folks situation er en konsekvens af visse staters grove krænkelse af menneskerettighederne.«

Endelig kunne vi godt tænke os en pind om, at Danmark ikke skal yde økonomisk bistand til de lande, der krænker menneskerettighederne. Det ville være noget, som de pågældende lande ville kunne forstå og forholde sig til, når penge-kassen bliver slået i og de ikke længere kan få den støtte, de hidtil har fået. Det ville have en virkning.

Peter Duetoft (CD):

Det, vi diskuterer i dag, er jo en vigtigere sag, end man kan se af det antal medlemmer, der er i salen eller for den sags skyld i presseløgen. Det er i virkeligheden en sag, der handler om fundamentale menneskerettigheder, hvilket også hr. Fischer tidligere var inde på. Det er krænkelse af de mest grundlæggende menneskelige forhold, enten af politiske grunde eller af økonomiske grunde. Derfor er det en debat, som Danmark bestemt bør gå i spidsen for.

Men det er jo også en vigtig debat, fordi det grundlæggende handler om menneskeheden kulturelle mangfoldighed. Hvis vi ser lidt højtideligt på det, er menneskets historie uden de oprindelige folks del af den egentlig afstumpet. Derfor er dette også et ønske om, at noget skal overleve, ikke som et museum og ikke som et forsøg på at lade noget overleve, der ikke *kan*, men som et forsøg på at fastholde dimensionen i vores menneskelige baggrund. Ofte er der jo tale om kulturer, der på et meget tidligt tidspunkt havde et højt civilisationsniveau, men som blev overhalet af udviklingen.

Jeg er altid lidt bange, når vi i Europa eller for den sags skyld i den del af verden, der er inspireret af Europa, stiller os op, som om det var os, der havde opfundet alt, os, der var de dygtigste, os, der var de første. Kommer man rundt i verden og kommer til en række af de områder, vi taler om, så oplever man jo, at der for mange, mange, mange år siden var civilisationer dér, der på det tidspunkt bestemt lå i spidsen.

Det er efter CD's opfattelse en vigtig del af bistandspolitikken at fastholde de kulturelle aspekter på lige fod med andre. De er, så vidt jeg husker, kun nævnt i en bisætning i de ti punkter, der bygger op til dansk bistandspolitik, og jeg vil godt benytte lejligheden til at sige, at netop de kulturelle sider måske bør oprioriteres i den kommende tid – ikke bare i forbindelse med de oprindelige folk, men bestemt også i forbindelse med den generelle bistandspolitik i Danmark.

Jeg vil godt rejse et enkelt problem, som jeg på en eller anden måde synes kommer i konflikt med det, vi står og diskuterer i dag:

Vi kører jo en bistandspolitik, som bygger på en fattigdomsorientering, og når vi så kigger på de lande, som efter vores opfattelse kommer under fattigdomsgrænsen, er det jo ofte ikke de lande, vi nu taler om i sammenhæng med de oprindelige folk, for de lande, der har oprindelige folk, ligger ofte på et økonomisk niveau, der er for højt til vores fattigdomsorientering, og så kommer det dér miks, at vi ikke via bistandsmidlerne og samarbejdsprocedurerne kan hjælpe de mennesker, vi taler om i dag.

I den forbindelse vil jeg godt spørge ministeren, om det ikke var på tide at overveje, om man kunne gøre fattigdomsorienteringen mere

[Peter Duetoft]

decentral. Hvorfor forkaste et helt land som samarbejdsområde, hvis der vitterlig i en del af landet er en meget, meget dårlig økonomi og social standard, som i virkeligheden svarer til den, der findes i de fattigste lande i verden. Jeg synes, det er en underlig foreteelse, at der i nogle lande, der er meget store, er en hel provins, der vil kunne sammenlignes med verdens allerfattigste lande, men at vi ikke kan gøre noget for *dem*, fordi vi har »nationaliseret« – om man må sige det sådan – fattigdomsorienteringen. Jeg tror egentlig, at bruddet med den tankegang er forudsætningen for, at vi også kan komme til at gøre noget specielt for de oprindelige folk, for ellers kan vi komme i den underlige situation, at vi gerne vil, men altså ikke kan bruge bistandsmidler til det.

Jeg tror, at den kulturelle identitet er vigtig for stater og folk, og jeg vil godt opfordre til – i øvrigt i forlængelse af min ordveksling med hr. Fischer tidligere i dag – at vi i den opprioritering af den kulturelle side også styrker vores samarbejde med UNESCO. Jeg tror, at en af truslerne mod ikke blot nationer, men også folk og ikke mindst oprindelige folk netop er ødelæggelsen af deres oprindelige kulturværdier og sammenbruddet af det, de føler er en del af deres identitet, og dér mener jeg bestemt at vi måske bilateralt, men bestemt også via FN-systemet bør hjælpe.

Tibetdiskussionen er altså en del af det. Og det forslag, som jeg har været fremme med, og som jo nu altså kommer videre, går netop på at lade det tibetanske folk overleve kulturelt og dermed give det mulighed for modstand mod den kinesiske invasion. Jeg tror, at man kan fjerne Tibet fra landkortet ved at fjerne den tibetanske kultur, for på et tidspunkt har man så kinesiseret – eller hvad det nu hedder – befolkningen så meget, at Tibet og dets kultur ikke engang overlever, måske på nogle museer, men ikke mange andre steder.

Jeg tror også, man er nødt til at indstille sig på, at denne diskussion om de oprindelige folk også er en miljødiskussion. Nogle af de stærkeste angreb på disse folk drejer sig vel ikke »kun« om menneskerettighederne eller økonomien. De drejer sig vel også om, at de oprindelige folk ofte bor i områder, hvor der er store naturværdier – mineraler og alle mulige andre ting – og hvor vi i vores evige higen efter at blive rigere og bedre fungerende er med til at

ødelægge de områder, som disse mennesker bebor. Så vi er nødt til også at sige, at en del af indsatsen er en miljøindsats, hvis dette her skal have nogen virkning.

Jeg er meget, meget enig med udviklingsministeren, når udviklingsministeren i sin tale i dag siger, at meningen med alt dette her jo ikke er at gøre de oprindelige folk til en form for mennesker, der bor i reservater eller på museer. Jeg synes, at det er fantastisk rigtigt, men det er jo en balance – nu har jeg understreget, at jeg er enig med ministeren, men det er jo en balance:

Hvem er vi, der på den ene side tillader os at komme og sige, at en eller anden udvikling ikke skal ske i et område, for nu skal disse mennesker søreme da bevare deres kultur! Hvis jeg skal sætte det meget drastisk op, så ved jeg godt, at mange af de oprindelige folk er vældig bekymrede for den amerikanisering, der jo kommer, så snart man overhovedet har fået fjernsyn i en eller anden landsdel. Så begynder de amerikanske »Dollars« og »Dallas«, og hvad de nu alle sammen hedder, jo at vælte ind i hovedet på én, og pludselig ser vi alle sammen det hele! Frygten for at få forbrugersamfundet og vores måde at leve på mast ind i hovedet på sig via medierne eksisterer naturligvis også de steder, hvor de oprindelige folk lever. Men omvendt: Hvem er vi, der så kommer og siger, at de ikke må få fjernsyn eller ikke må prøve en masse af de andre ting, som vi har?

Jeg prøver altså bare at sige, at det er en balance mellem på den ene side idealt at sige, at disse mennesker skal overleve som kultur, og på den anden side at sige, at de vel også skal have lov til at få nogle forbedringer, som smitter af fra den verden, der er omkring dem. Jeg håber, man på et tidspunkt kan finde den balance, men jeg tror, den er svær.

Det er jo heller ikke uden problemer på selve menneskerettighedsområdet. Jeg kan huske, da jeg i min tid i Europa-Parlamentet deltog i en konference i Togo, at vi bl.a. fra europæisk side tog spørgsmålet om omskæring af kvinder op, noget, vi jo betragter som en krænkelse af menneskerettighederne. Vi kunne overhovedet ikke få flertal for forslagene dernede, fordi en lang række af de lande, vi diskuterede med, betragtede omskæring af kvinder som en del af deres kulturelle egenart. En gang imellem er vi vel nødt til at sige nej til andre landes kulturer,

[Peter Duetoft]

hvis vi faktisk synes, der er en voldsom overtrædelse af menneskerettighederne. Dette var ét eksempel, men det viser, at det her ikke bare er en sort eller hvidt-diskussion. Vi kan godt stå her alle sammen i dag og være så positive, men der er altså nogle problemer, vi er nødt til at diskutere igennem, inden vi kan gå ud og lave ændringer.

Jeg vil gerne slutte med at sige, at det, jeg i virkeligheden mener er det vigtigste, vi kan gøre – bortset fra den økonomiske støtte via bistandsmidlerne – vel er at få slået fast, at minoritetsrettigheder og respekt for en kulturel identitet ikke er en trussel hverken mod en nation eller mod et samfund. Man kan sagtens bevare et kalejdoskop, hvor der er plads til os alle kulturelt og historisk og alligevel have et fælles samfund. Det tror jeg er en grundholdning, man er nødt til at slå fast, for udryddelsen af de oprindelige folk sker jo ofte, fordi man er bange for, at der ellers vil opstå problemer internt i en nation.

Europa kan vise, at det er lykkedes os at skabe et EU, men også generelt et kontinent, hvor der er mange forskellige kulturer, der er mikset sammen, og hvor vi alligevel lever under rimelig respekt for hinanden – måske lige bortset fra Balkan, som jo altid har været besværligt. Der kunne vi måske gå i spidsen og sige: Lad være med at genere disse folk med udgangspunkt i en frygt for krise i en nation; der er også plads til at være en minoritet, og der er også plads til at bevare den del af menneskeheds historie, som de oprindelige folk udgør, og som er en uendelig vigtig del af det.

Jeg skal slutte med at sige, at vi naturligvis kan støtte den dagsorden, som vi er medforslagsstillere til.

Jørgen Estrup (RV):

FN har gjort 1993 til de oprindelige folks år og med god grund, for mens kampen for de individuelle menneskerettigheder gør betydelige fremskridt – i hvert fald på papiret – og efterhånden nyder så udbredt international anerkendelse, at intet land godvilligt indrømmer krænkelser, så er situationen en ganske anden, når det drejer sig om de kollektive rettigheder for oprindelige folk. Her er modstanden massiv allerede på det teoretiske plan og landvindingerne tilsvarende mikroskopiske.

Et aktuelt eksempel er det banebrydende og med rette berømmede slutdokument fra FN's verdenskonference i Wien om menneskerettigheder fra juni i år. 171 deltagende lande opnåede konsensus om den mere end 30 sider lange og i mange henseender kontroversielle Wienerklæring, men om oprindelige folks problemer er der siger og skriver 12 linjer. Og det krav, som er helt afgørende for de oprindelige folk, retten til selvbestemmelse, var det ikke muligt at få nævnt i erklæringen. Man måtte i stedet nøjes med en uspecificeret og tilsvarende uforpligtende henvisning til, at det er vigtigt at fremme og beskytte oprindelige folks rettigheder. Hvert land kan så have sin egen fortolkning af, hvad disse rettigheder omfatter. Fra dansk side har man optimistisk valgt at indfortolke selvbestemmelsesretten, men man kan jo spørge sig selv, hvor stort et indtryk det gør i de lande, som afgør de oprindelige folks skæbne.

Hvem er det så, der blokerer? Det er naturligvis en række udviklingslande med store fattigdomsproblemer og deraf følgende krav om økonomisk vækst for snart sagt enhver pris. Men det er også – og det er det beskæmmende – en række af verdens rigeste lande i det industrialiserede Vesten. De samme lande, som i årevis har belært Østeuropa og udviklingslandene om deres pligt til at respektere det enkelte menneskes frihedsrettigheder, vil ikke acceptere, at der er befolkningsgrupper i deres eget land, som har behov for beskyttelse af deres særlige kultur og livsform. Et eksempel: Da det danske forslag om urbefolknings rettigheder var tæt ved at opnå almindelig accept på CSCE-mødet om den menneskelige dimension i Moskva i efteråret 1991, hvem var det så, der slog bremserne i? Ingen andre end EF-landet Frankrig.

I nogle af de lande, som blokerer for anerkendelse af oprindelige folks rettigheder, er det oplagt en medvirkende årsag, at forståelsen og respekten for menneskerettigheder generelt er ringe. Det gælder Bangladesh, hvor der i årevis er sket brutale og blodige overgreb mod den oprindelige befolkning i Chittagong Hill Tracts, og nu altså igen for ganske nylig. Det gælder Ecuadors, Brasiliens og andre staters overgreb mod indianerne i Amazonas, det gælder utallige eksempler på overgreb mod buskmænd, nomadestammer og andre oprindelige

[Jørgen Estrup]

folk på det afrikanske kontinent. Eksemplerne kan fortsættes i det uendelige.

Men det forklarer ikke, at et land som Frankrig har betænkeligheder, og det forklarer heller ikke, at selv vore traditionelle partnere på menneskerettighedsområdet som Canada og Sverige på nogle punkter viger tilbage for udstrakt anerkendelse af oprindelige folks rettigheder; i visse situationer som for eksempel ILO-konvention 169 ser man sågar også dansk tvæ.

Her er det helt andre forhold, der spiller ind. Det er frygten for, at udstrakte kollektive rettigheder til oprindelige folk betyder, at det enkelte land og dets regering begrænses i mulighederne for at føre en samlet national politik – økonomisk, socialt, kulturelt. Det er en frygt for indskrænkninger i den nationale suveræniteten, som er garanteret i FN-pagtens artikel 2, og i nogle tilfælde måske direkte frygt for nationale opløsningstendenser.

Men henvisninger til national suveræniteten og bliver dårlige undskyldninger. Nationale hensyn kan ikke berettiggende, at man negligerer eller direkte undertrykker de oprindelige folks livsbetingelser og kulturelle identitet. Derfor er det nødvendigt, at der fra dansk side lægges størst muligt pres på fodslæberne i internationale forsamlinger, således at der internationalt bliver en kodeks, en international grundlov så at sige for oprindelige folks rettigheder og deres krav på selvbestemmelse.

Det er nødvendigt med en grundlov for rettighederne. Det er nødvendigt med et forum i FN-regi, hvor de oprindelige folks problemer kan drøftes. Og det bliver nødvendigt at oprette en instans, en højkommisær eller måske en ombudsmand, som det er muligt at indklage de oprindelige folks problemer til, fuldstændig som vi i dag kan benytte en ombudsmand, når forvaltningerne ikke lever op til de krav, der må stilles til dem.

Men især må man sige, at det er nødvendigt at bevare fokus på de oprindelige folks situation, sådan at opmærksomheden ikke svinder bort, samtidig med at FN-året løber ud. Proklameringen af et FN-tiår for oprindelige folk vil hjælpe, men først og fremmest tror jeg, det er nødvendigt at oprette et permanent FN-kontor, som kan sikre, at de oprindelige folks problemer ikke forsvinder fra offentlighedens søgelys, et FN-kontor, som måske med tiden,

når der er en international grundlov, kunne blive en sådan ombudsmandsinstitution. Og hvorfor skulle det FN-kontor ikke ligge i København?

Det er klart, at de problemer, vi møder i praksis, ikke blot er spørgsmål om overholdelse af menneskerettigheder, om suverænitetsbestrebelse, men i høj grad er et sammenstød af interesser, sammenstød, som typisk kan eksemplificeres med en række udviklingslande, som på den ene side skal tage hensyn til meget fattige befolkninger og på den anden side burde tage hensyn også til de oprindelige folks livsbetingelser.

Jeg synes, det måske kan være på sin plads her at tage udgangspunkt i et konkret eksempel, som flere af os i hvert fald har stiftet bekendtskab med, nemlig spørgsmålet om olieudvinding i Amazonas og ikke mindst de forhold, som man har oplevet i Ecuador, hvor man dels nu kan se meget store miljøproblemer som følge af olieudvindingen, dels må konstatere, at de oprindelige folk, indianerne, i stort omfang har mistet deres livsgrundlag.

Et grundlæggende problem i den sammenhæng er, at Ecuadors regering ikke har følt sig foranlediget til at inddrage de oprindelige folk, altså indianerne, i en faktisk tilrettelæggelse af olieudvindingen og i det hele taget den økonomiske aktivitet i Amazonasområdet. Dermed har man så at sige knættet deres ret på et helt afgørende punkt og ikke givet dem nogen form for selvbestemmelse, og eftersom aktiviteten i området fortsætter, kunne der være al mulig grund til, at også en række af dette Tings medlemmer tog et initiativ og rettede en henvendelse til den ecuadorianske regering. Det vil jeg i hvert fald meget gerne sætte mig i spidsen for, hvis man kunne samle interesse for det her i Tinget.

Men dernæst synes jeg, man må konstatere, at dette jo selvfølgelig sker i et samarbejde med olieindustrien. Når man læser begrundelserne fra specielt det olieselskab, som har været involveret mest i Ecuador, så finder man, at de gør meget ud af at beskrive, at de faktisk har overholdt landets love og oven i købet nogle steder er gået længere i beskyttelsen af miljø og de oprindelige folk, end landets love tilsiger. Men der er ikke nogen grundlæggende forståelse af, at dette ikke er nok, og at det først bliver nok i det øjeblik, hvor man inddrager de

[Jørgen Estrup]

oprindelige folk direkte – at man altså ikke kan købe sig aflad ved blot at overholde landets love og forhandle med dets myndigheder.

Derfor tror jeg, det er en afgørende ting, at også olieselskaber og andre, som går ind i udnyttelse af råstoffer, hvor oprindelige folk har deres livsbetingelser, nu frivilligt forstår, at de må oprette en kodeks, som de også skal overholde, og som ikke er afhængig af, hvad det pågældende land tilbyder og tillader på sit område. Jeg tror, det er en af vejene frem for at sikre oprindelige folks rettigheder.

Ole M. Nielsen (KRF):

I Kristeligt Folkeparti er vi meget glade for, at det er lykkedes at få denne debat, og vi siger tak til ministeren for et rigtig godt indlæg.

De oprindelige folk er efter Kristeligt Folkepartis opfattelse omfattet af vores forpligtelse, vort ansvar, for alle mennesker. De oprindelige folk lever under vidt forskellige forhold, både hvad angår naturgivne betingelser og politiske systemer. De oprindelige folk er ofte fattige folk i fattige lande, men det kan desværre også være fattige eller på andre måder elendig stillede folk i rige og demokratiske lande.

I både rige og fattige lande og næsten uanset den vilje og evne, de pågældende kolonisatorer har udvist i starten og senere i udviklingen, er det desværre karakteristisk, at de oprindelige folk lever om ikke i økonomisk fattigdom, så meget ofte i kulturel fattigdom og menneskelig armod. Det er vel lettest for os at gøre noget for eller få indflydelse på forholdene for de fattige i de fattige lande, men vi må ikke glemme de andre.

Vi har haft gode muligheder for at gøre erfaringer med oprindelige folk i vort eget rigsfællesskab, og vi må jo erkende, at det ikke er så let at gøre det rigtige. Men det skal ikke afholde os fra at se kritisk på forholdene også i lande, hvor vi ikke har mulighed for hverken gulerod eller pisk.

Arbejdet for oprindelige folk er ikke kun et spørgsmål om bistandspolitik, men vi er meget tilfredse med, at regeringen vil udbygge støtten til konkrete projekter, og vi er meget tilfredse med tilsagnet om et tæt samarbejde med private organisationer.

Jeg vil gerne opregne en række forslag til mere eller mindre konkrete indsatser af både politisk, diplomatisk og praktisk karakter:

De oprindelige folk må synliggøres i vor ulandspolitik. De er ofte blandt de fattigste befolkningsgrupper, og netop disse er den primære målgruppe for vores ulandsbistand. Vi har stor sympati for hr. Peter Duetofts tanker om at gøre de fattige i f.eks. mellemindkomstlandene til et mål for vores hjælp også.

Danmark må eventuelt sammen med de øvrige nordiske lande og de øvrige EU-lande yde en aktiv indsats for at påvirke den endelige formulering af FN-erklæringen om de oprindelige folks rettigheder, og Danmark må snarest ratificere ILO-konventionen om oprindelige folks rettigheder; den sigter på at fremme konsultationer mellem regeringer og de oprindelige folk. Konventionen tager også stilling til spørgsmålet om kollektive og individuelle rettigheder til jord og ejendomsforhold, til naturressourcerne i de oprindelige folks traditionelle leveområder. Vi er opmærksom på, at det er dette område, der volder Justitsministeriet problemer. Vi venter på en afklaring. Selv om konventionen er relativt vag, er den et godt grundlag for det videre arbejde med at sikre de oprindelige folks rettigheder.

Ved opfølgningen af Riokonferencen må Danmark bidrage aktivt til sikring af de oprindelige folks rettigheder. Det må bl.a. ske ved, at hensynet til oprindelige folk indarbejdes i de dokumenter og programmer, som vil følge efter vedtagelserne i Rio.

På grund af de talrige grove overgreb på oprindelige folk må Danmark arbejde for en styrkelse af FN's praktiske muligheder for at sikre disse folks rettigheder. Det kan eksempelvis ske ved, at FN's Menneskerettighedskommission udpeger særlige rapportører, der får beføjelser til at undersøge og rapportere krænkelser af disse folks rettigheder.

Oprettelsen af en særlig stilling som højkommissær for menneskerettigheder, som der efter Wienkonferencen i år er bedre udsigter til, kan bidrage til styrkelsen af oprindelige folks rettigheder, og Danmark kan i UNDP's Styrelsesråd opfordre UNDP's ledelse til i den årlige Human Development-rapport at fokusere specielt på de oprindelige folks levevilkår. Det kan gennem den offentlige opinion, der kan skabes på grundlag af disse rapporter, i sig selv lægge et betydeligt pres på lande, der krænker de oprindelige folks rettigheder.

[Ole M. Nielsen]

Danmark kan opfordre ledelsen i Verdensbanken til at lade oprindelige folks rettigheder indgå i planlægningen af ulandsprojekter. Verdensbanken har som følge af internationalt pres indarbejdet miljøsensyn i sine ulandsprojekter, men der er også behov for særlig hensyntagen til de oprindelige folk ved tilrettelæggelsen af bankens ulandsprojekter.

Danmark må endvidere både alene og sammen med ligesindede lande lægge pres på myndighederne i de lande, som undertrykker deres oprindelige folk. Vi må i højere grad end hidtil bruge både guleroden og stokken i vor ulandspolitik, når det drejer sig om at få regeringerne i visse lande til at respektere menneskerettighederne, herunder de oprindelige folks rettigheder. Om nødvendigt må vi, som tilfældet var med Kenya, bruge en nedtrapning af vor bistand for at understrege den betydning, vi tillægger overholdelsen af de grundlæggende menneskerettigheder.

Nu har problemerne i Chittagong været nævnt af flere ordførere, så det vil jeg ikke trætte med, men tiden må være inde til, at Danmark sammen med ligesindede lande nu gør det klart for regeringen i Bangladesh, at vi ser med stor alvor på det folkemord, og at nedtrapning eller afvikling af ulandsbistand vil blive påbegyndt, hvis vi ikke modtager overbevisende tilsagn om, at overgrebene mod disse stammefolk i Chittagong Hill Tracts hører op og de skyldige straffes.

Men der er også mange af de oprindelige folk i ikkeulande, der har brug for vores bevågenhed. Danmark må støtte de oprindelige folks organisationer både politisk og økonomisk, politisk gennem en mere markant indsats både bilateralt og via FN for at sikre deres rettigheder, herunder retten til selvbestemmelse, økonomisk gennem støtte til deres organisationer og forskellige projekter i deres respektive lande. Vi må sikre deres handel med bl.a. naturprodukter mod diskrimination. Denne handel er ofte deres økonomiske eksistensgrundlag.

Alle indfødte folk har behov for at sælge deres produkter, men de har ofte behov for hjælp – rent praktisk hjælp – til at styrke markedsføringen af disse produkter.

Det er vigtigt at understrege, at de oprindelige folk ikke ønsker at blive behandlet som museumsgenstande eller turistobjekter. De ønsker

at leve sammen med os andre, men på deres egne præmisser – jævnfør retten til selvbestemmelse. Det retsgrundlag, de ønsker, skal derfor ikke udvikles af os for dem, men af begge parter i fællesskab. I langt de fleste tilfælde er der tale om behov for at sikre en større eller mindre grad af selvstyre i det eller de lande, hvor en gruppe af oprindelige folk lever.

Oprindelige folk har samme krav på respekt for de menneskelige rettigheder som alle andre. Desuden kræver indfødte folk respekt for deres kollektive rettigheder, dvs. anerkendelse som særskilte folk med ret til selv at bestemme over deres egen fremtid – ret til land, ret til at praktisere deres egen kultur og ret til at bestemme, hvilke relationer de ønsker at indgå i med de stater, hvor de lever.

Lykkes det at sikre de oprindelige folk de rettigheder, som må være konsekvensen af princippet om folkenes ret til selvbestemmelse, kan disse folk bidrage til den kulturelle mangfoldighed, der er lige så vigtig som den biologiske mangfoldighed, som vor klodes fremtid er så afhængig af, og som også var i centrum på Riokonferencen.

Og så skal jeg sige, at vi naturligvis støtter det fremsatte dagsordensforslag.

Justitsministeren (Erling Olsen):

Fru Birgitte Husmark spurgte, hvad der egentlig forsinkede ratifikationen af ILO-konventionen af 27. juni 1989.

Vi mener i Justitsministeriet, at vi nu er så langt fremme, at der kun står ét problem tilbage. Det vedrører ikke Grønlands undergrund, men, om jeg så må sige, Grønlands overgrund.

I dag er det sådan, at det er staten, der har ejendomsretten til jorden, og at hjemmestyret giver den enkelte boligejer en brugsret til jorden.

Vi er bange for, at hvis vi uden noget som helst forbehold ratificerede ILO-konventionen, så ville vi derved have sagt, at den grønlandske jord skulle privatiseres. Det ønsker vi ikke. Vi ønsker at finde en formel, sådan at man kan følge hjemmestyrets ønske om, at hjemmestyret giver brugsret til jorden, men at jorden fortsat er i kollektivt eje. Vi regner med i løbet af meget kort tid i forhandling med hjemmestyret at finde en ordening, sådan at vi meget hurtigt kan få ratifikationen gennemført.

Statsministeren (Nyrup Rasmussen):

Det er ikke hver dag, vi har en situation her i folketingssalen, hvor talerne har stået så godt til hinanden, som jeg synes tilfældet er i dag. Ikke mindst udviklingsministerens tale var, som mange har været inde på, både visionær og også holdningsmæssigt på linje med det, vi står for i vore politiske grundholdninger helt på tværs af de politiske partier.

Jeg synes kort sagt, talerne stod godt til hinanden, og hæftede mig især ved hr. Rosings udgangspunkt i Columbus' opdagelse af Amerika. Navnet giver os jo i et sekund et historisk overblik over alle de mange begivenheder og over utallige mennesker blandt de oprindelige folk, deres lidelser, deres vanskeligheder, hvad angår kulturel overlevelse og ligestilling med flertallet i det land, de oprindelige folk nu engang befinder sig i. Også fru Hanne Severinsen og hr. Jørgen Estrup, hr. Ole M. Nielsen og fru Birgitte Husmark var inde på samme temaer.

Justitsministeren har allerede kommenteret ILO-konvention nr. 169. Jeg skal blot i forlængelse af det, justitsministeren nævnte, understrege, at vi i regeringen er klar over, at spørgsmålet om en dansk ratifikation af ILO-konvention nr. 169 vedrørende indfødte folk og stamfolk i selvstændige stater har været overvejet ganske længe. Der udestår, som det også lå i justitsministerens indlæg, endnu nogle mere tekniske drøftelser om ratifikationens form, men det er forventningen, at en stillingtagen til ratifikationen vil kunne foreligge inden så længe.

Hr. Rosing konstaterede også, at det er 40 år siden, kolonitiden i Grønland ophørte. Jeg glædede mig meget over hr. Rosings bemærkninger om hjemmestyreordningen. Jeg har glædet mig ikke alene over hr. Rosings indlæg her i dag, men også over hjemmestyrets signaler udadtil.

Jeg konstaterede ved FN-seminaret i Nuuk i 1991 og ved åbningen af FN-året for oprindelige folk i december 1992, at hjemmestyreordningen for Grønland netop blev fremdraget som et eksempel til efterfølgelse for stater og oprindelige folk andre steder i verden. Jeg ser det som en solidaritetserklæring fra Grønlands side til verdens oprindelige folk, idet den påpeger, at et folks ret til selvbestemmelse kan lade sig gennemføre inden for statens rammer.

Selv om hjemmestyreordningen er god for Grønland, kan den ikke uden videre overføres til andre dele af verden; det ved vi godt. Dertil er forholdene for forskellige. Men hjemmestyreordningen for Grønland er gennemført i en politisk proces, der har fundet sted i det demokratiske klima, der hersker her i landet.

Den territoriale afgrænsning for hjemmestyreordningen lader sig let definere ved den store ø Grønland, og dermed er der tillige en veldefineret afgrænsning af personkredsen til de borgere, der er bosat i Grønland. Det vil sige, at etniske kriterier ikke er fornødne.

Selv om hjemmestyremodellen således ikke kan være en almenlydig skabelon i global sammenhæng, vil jeg mene, at det gør sin gavn at fremdrage den som et eksempel, når der fokuseres på de oprindelige folks vilkår rundt om i verden – et eksempel på respekten for et folks identitet, kultur og selvbestemmelse.

Det har været spændende at følge den politiske debat her i dag, som, synes jeg, understreger, at når det kommer til grundlæggende spørgsmål som etniske mindretals identitet, som etniske mindretals naturlige krav på selvbestemmelse og på respekt for menneskerettigheder, når det gælder oprindelige folks placering og funktion i verden, uanset hvor man befinder sig, så er vi i den lykkelige situation her i Folketinget helt på tværs af vore partier uden rysten på hånden at give den grundholdning vores absolutte og klare ja.

Det synes jeg også hører med i afslutningsovervejelserne for debatten her i dag. Jeg kan dermed også på regeringens vegne nikke med glæde til det dagsordensforslag, som hr. Rosing fremsatte her i dag.

Ministeren for udviklingsbistand (Helle Degn):

Jeg vil gerne starte med at takke ordførerne for de gode indlæg. De var meget konstruktive, synes jeg.

Først og fremmest vil jeg sige til hr. Rosing, der nævnte den lektie, som vi har lært nu, at vi nu befinder os i en anden epoke, nemlig den epoke, som vi forhåbentlig vil kunne karakterisere som en dialogperiode. Det har Grønland haft glæde og gavn af at vi er kommet i, som hr. Rosing også siger det – på lige vilkår, på lige fod med hinanden ind i en værdig dialogform, som gradvis kan udvikle den respekt og det, hvad skal jeg sige, styremæssige forhold, der skal være imellem Grønland og Danmark.

[Ministeren for udviklingsbistand]

Hr. Rosing nævnte også problemerne i forbindelse med Bangladesh og også det nyeste sammenstød, der har været. Det må den danske regering naturligvis udtrykke bekymring over og også tage afstand fra. Dertil vil jeg gerne føje, at Danmark og det øvrige donorsamfund gennem årene jo har søgt at lægge pres på den bangladeshiske regering for at få den til at forbedre menneskerettighedssituationen i Chittagong Hill Tracts, og herunder også at sikre, at flygtningene fra lejrene i Indien kan vende hjem.

Efter at Bangladesh fik sin første demokratiske valgte regering i februar 1991, er forholdene langsomt blevet forbedret. Der er imidlertid fortsat anledning til bekymring på grund af militærets fortsatte meget synlige tilstedeværelse i området, som også hr. Rosing nævnte.

Danmark har senest i forbindelse med de årlige bilaterale bistandsforhandlinger med Bangladesh her i oktober måned over for den bangladeshiske indenrigsminister endnu en gang understreget vigtigheden af, at de bangladeshiske myndigheder fortsætter deres bestræbelser på at nå frem til en fredeligt forhandlet løsning med fuld hensyntagen til stammefolkenes særlige forhold og ønsker om større selvstyre.

Så var hr. Fischer også inde på spørgsmålet om Tibet, og der blev vist repliceret fra hr. Peter Duetoft på det spørgsmål. Regeringen ser frem til, at der kommer nogle helt præcise og aktuelle forslag, som vi kan forholde os til.

Vedrørende Østtimor skal jeg sige, at Danmark sammen med de øvrige EU-lande med bekymring har fulgt udviklingen på Østtimor, og der er inden for rammerne af det europæiske politiske samarbejde vedtaget en lang række erklæringer, hvori man bl.a. har protesteret mod de indonesiske myndigheders fremfærd på Østtimor. De 12 EU-lande har senest ved det belgiske formandskabs indlæg på FN's 48. generalforsamling udtrykt støtte til generalsekretærens bestræbelser på at opnå en retfærdig og internationalt acceptabel løsning på Østtimorproblemet. En sådan løsning må være i overensstemmelse med FN-pagten og må også sikre respekten for det østtimoresiske folks legitime interesser.

Umiddelbart efter begivenhederne i Dili på Østtimor i november 1991 indførte Danmark et stop for nye projekter i bistandssamarbejdet med Indonesien. På baggrund af de indonesi-

ske myndigheders bestræbelser for at undersøge det passerede og placere ansvaret blev det besluttet i februar 1992 under den tidligere regering, at bistanden inden for demokrati- og fattigdomsorienterede områder kunne genoptages.

Til fru Hanne Severinsen vil jeg sige, at jeg var glad for bemærkningerne om og understregningen af, at vi nu har forladt reservatperioden og bevæger os ind i den anden epoke, nemlig dialogperioden. Jeg var også glad for fru Hanne Severinsens bemærkninger vedrørende miljøstrategien for det arktiske område, og her vil jeg benytte lejligheden til at komme med yderligere et par bemærkninger. Som et led i opfølgningen af Nuukerklæringen vil regeringen etablere og finansiere et sekretariat, som skal fremme de oprindelige folks deltagelse i den vedtagne strategi for miljøbeskyttelse i det arktiske område og i bestræbelserne på at opnå en miljømæssigt bæredygtig udvikling i området. Vi håber, at det kan blive etableret hurtigst muligt.

Jeg vil gerne svare på fru Birgitte Husmarks spørgsmål om, hvorfor der er vanskeligheder med FN's deklaration for de oprindelige folk, og om regeringen har ændret perspektivet. Nej, det har regeringen ikke. Jeg prøvede blot at give en nøgtern oplysning om vores vurdering på nuværende tidspunkt af, hvornår en sådan deklaration kan være hele vejen igennem proceduren. Problemet er ikke, at vi fra vores side har ændret holdning til spørgsmålet om at få vedtaget en sådan deklaration, men det er min nøgterne vurdering, at med alle de høringsinstanser, som en sådan deklaration skal igennem, vil resultatet blive, at en endelig vedtagelse først vil kunne finde sted i 1995.

Så vil jeg sige tak for hr. Peter Duetofts bemærkninger om den mere fundamentale diskussion, nemlig at vores fælles indsats og opgave jo er at sikre den kulturelle mangfoldighed – jeg håber, at hr. Peter Duetoft kan høre mit svar over højtaleren et eller andet sted – det underlige er jo, at vi godt kan se behovet for, at dyrearternes mangfoldighed må vi endelig gøre noget for og sikre, at dyrearterne ikke forsvinder; men det er sværere for os at tackle og håndtere, at den kulturelle mangfoldighed i menneskeheden heller ikke må forsvinde.

Hr. Peter Duetoft spurgte, om vi ikke bør overveje vores fattigdomsorientering. Hertil vil

[Ministeren for udviklingsbistand]

jeg svare, at vi har jo faktisk, som hr. Peter Duetoft selv var inde på, en strategi om, at vi godt kan gå ind i fattigdomsloommer i enkelte lande. Men det, vi lige i øjeblikket prøver i dansk bistandspolitik, er at lave en landekonzentration og til gengæld gå mere i dybden i det mindre antal lande, som vi arbejder i, og her er det ikke udelukket – det kan vi vende tilbage til i diskussionen om den fremtidige danske bistandspolitik, som vi skal have til foråret – at vi også skal se lidt nærmere på, hvad vi egentlig forstår ved en fattigdomsorientering.

Og endelig spurgte hr. Peter Duetoft, om vi ikke burde overveje at styrke vores indsats inden for UNESCO. Det synes jeg er vældig interessant, og jeg håber, at vi kan diskutere det lidt nærmere; det falder fint i tråd med mine egne overvejelser om en mere selektiv indsats gennem de forskellige FN-organisationer, og jeg lægger selv vægt på, at vi gør op med os selv, hvor vi primært vil gøre en indsats, og træffer nogle lidt mere præcise beslutninger fremover.

Til hr. Jørgen Estrup vil jeg sige, at jeg synes, det var en god formulering, at vi skal til at lægge pres på de fodslæbende nationer. Det kan jeg helt tilslutte mig, og derfor var jeg også glad for hr. Rosings bemærkninger om, at Danmark faktisk er med fremme i front, at vi gør noget på området, og at det også bliver bemærket uden for Danmarks grænser. Forslaget om at etablere en ombudsmandsinstitution og de andre interessante forslag, som hr. Jørgen Estrup kom med, vil jeg også sige tak for. Jeg synes, de var gode og spændende, og jeg vil tage dem med i de videre overvejelser i udarbejdelsen af den strategi, som jeg glæder mig til at lægge frem.

Også til Kristeligt Folkepartis ordfører vil jeg sige tak for den konstruktive ordførertale. Der blev stillet forslag om særlige rapportører, højkommisær samt andre aktiviteter under bl.a. UNDP og Verdensbanken, og disse forslag vil også indgå i strategiarbejdet, som jeg som sagt glæder mig til at kunne lægge frem for Folketinget inden afslutningen af denne samling.

Afsluttende vil jeg gerne generelt takke for den konstruktive debat, alle forslagene og opbakningen bag regeringens bestræbelser for at støtte de oprindelige folk.

Rosing (S):

Det har været en glæde og en fornøjelse at høre på og deltage i debatten. Man kan vel næppe sige, at der har været megen debat, men den meget brede enighed om, hvad der kan gøres for de oprindelige folkeslag, har glædet mig meget som initiativtager til denne forespørgselsdebat.

Som statsministeren sagde, er det jo rart at se, at i sådanne vigtige spørgsmål om respekt for menneskerettigheder og respekt for andre kulturer kan Folketinget samles. Her er der ikke grundlag for noget fnidderfnadder eller for at kaste bolde, eller hvad man ellers kan finde på at kaste efter hinanden, og det er meget glædeligt.

Jeg har to bemærkninger til de øvrige ordførere. Hr. Peter Duetofts tanker om en decentralisering af bistandsarbejdet og bistandspolitikken lyder meget interessante, og jeg synes, det er noget, vi bør følge op. Det var også det, jeg var inde på i mit første indlæg om at kigge på områder inden for forskellige lande, der som sådan måske ikke umiddelbart kan få bistand fra Danmark, men hvor nogle folkegrupper har en meget lavere indkomst end gennemsnittet i de pågældende lande.

Hr. Jørgen Estrup var inde på en international kodeks for oprindelige folkeslag. Det er vel faktisk det, der bliver lavet i FN nu, nemlig den menneskerettighedserklæring, som man nu har arbejdet på i 11 år, og som efter ministerens udsagn formentlig vil være færdig til ratifikation i FN i 1995. Den kan blive et værktøj til at skabe en international kodeks eller grundlov, som hr. Jørgen Estrup kalder det. Der arbejdes jo også i FN i øjeblikket på at oprette et højkommisariat for menneskerettigheder, og her kunne det være passende, at oprindelige folkeslag fik en speciel status. Med hensyn til det permanente kontor kunne man måske forestille sig, at det kunne ligge i Grønland i stedet for i København.

Men jeg synes ikke, der er grund til at sige meget mere. Jeg er meget glad for den store enighed, og det er helt sikkert et meget flot signal fra det danske Folketing til verdens oprindelige folkeslag. Jeg er klar over, at der er mange, der har ventet på, at en nation skulle tage spørgsmålet op så seriøst, som vi har gjort det i dag, og jeg tror også, at Folketinget er det første parlament i verden, der har taget spørgsmå-

[Rosing]

let om oprindelige folkeslag op så seriøst. Så igen: Mange tak!

(Kort bemærkning).

Tom Behnke (FP):

Jeg skal beklage, at min ordførertale ikke blev så lang; men som hr. Peter Duetoft var inde på, er vejrliget jo lidt specielt i øjeblikket.

Nu er det ikke trafikken, der sinker mig i dag, men min stemmeføring. Ikke desto mindre stillede jeg nogle ganske få klare og præcise spørgsmål i min ordførertale, og jeg stillede også nogle klare, præcise forslag til, hvordan man kunne forbedre den dagsorden, der foreligger. Men jeg kan forstå, at hverken udviklingsministeren eller hr. Rosing har tænkt sig at svare.

Det skal dog ikke afholde Fremskridtspartiet fra at stemme for den dagsorden, der er foreslået, og vi stemmer for den ud fra vores definition af formuleringen »øget bistand«, nemlig at det er al anden form for støtte end lige netop økonomisk støtte.

Første næstformand (Ivar Hansen):

Der er for meget uvedkommende samtale rundt omkring i salen i forhold til debatten. Jeg mener, at medlemmerne bør dæmpe samtalen noget.

Fischer (KF):

Jeg vil godt sige tak til udviklingsministeren, ikke mindst for bemærkningerne vedrørende Bangladesh. Jeg er glad for, at regeringen tager de seneste oplysninger meget alvorligt.

Jeg vil foreslå regeringen, at man snarest orienterer Udenrigsudvalget om resultatet af sine overvejelser og forhandlinger med myndighederne i Bangladesh. Sagen har jo haft et langt forløb; i 1990 havde nogle af os under Udenrigsudvalgets rejse i Bangladesh lejlighed til meget klart at præcisere vore principper over for Bangladeshs ministre og deres embedsmænd, og udviklingsministeren var selv til stede og deltog aktivt i den forbindelse som socialdemokratisk medlem af Udenrigsudvalget.

Jeg mener derfor, at der er grund til at sige, at dette tidsforløb ikke må være ubegrænset. Der er gået så lang tid med spørgsmålet om Bangladesh, og en af mulighederne var jo, at man overvejede at omprioritere en del af bi-

standen, så den faktisk gik til Chittagong Hill Tracts for at understrege over for Bangladeshmyndighederne, at det er noget, vi tager meget alvorligt.

Så vil jeg nævne til allersidst – jeg fik ikke lejlighed til at få det med i første runde – at en af de ting, der kom frem ved menneskerettighedskonferencen i Wien i sommer, og som jeg er blevet opmærksom på efter at have gennemgået det uhyre store materiale fra konferencen, er den lille diskrimination, som tilsyneladende finder sted i Namibia, altså et land, som Danmark har ydet bistand til i overgangsfasen og har givet stor politisk støtte. Der findes et lille farvet mindretal på 35.000 mennesker, som bor syd for Windhoek, og hvis man skal tro de oplysninger, der kom frem på konferencen, udsættes de nu for en sproglig, kulturel og økonomisk diskrimination, der helt svarer til den diskrimination, som det store flertal af befolkningen i Namibia var udsat for før selvstændigheden. Jeg vil bede regeringen om også at lade det indgå i overvejelserne, når man næste gang taler med de namibiske myndigheder.

Ministeren for udviklingsbistand (Helle Degn):

Til hr. Fischer blot den bemærkning, at det vil være mig en glæde at fremsende en redegørelse til Folketingets Udenrigsudvalg både vedrørende forhandlingerne med den bangladeshiske regering om Chittagong Hill Tracts og om den seneste episode, som netop har været omtalt under denne debat.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslag om motiveret dagsorden nr. D 11 af Rosing (S), Fischer (KF), Hanne Severinsen (V), Birgitte Husmark (SF), Peter Duetoft (CD), Jørgen Estrup (RV) og Ole M. Nielsen (KRF) (se foran)

vedtoges enstemmigt med 114 stemmer.

Hermed sluttede forespørgslen.

Den næste sag på dagsordenen var:

9) *Første behandling af lovforslag nr. L 48:*